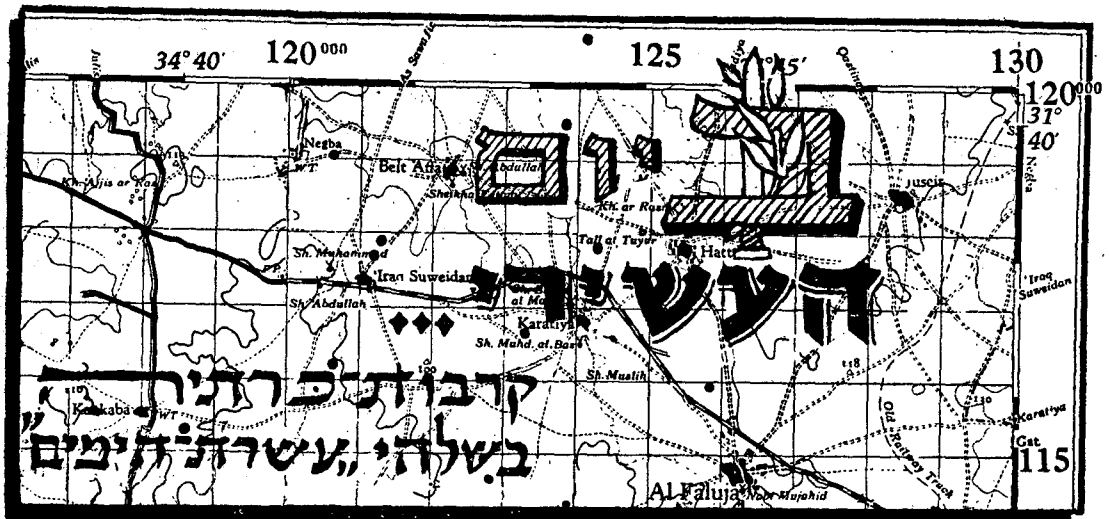

הזירה והגורמים

ולשתלט על גוש מסמיה, דבר שהיה בו משום סכנת הקפה לכוחותינו באזור שדרומה לקו אשדוד-מסמיה. אם השערה זו נכונה, רצה האויב להשיג עומק גדול יותר לרצועה המבחרת. את הנגב משפלת-יהודה, אשר לאפשרות שהתכון לכיבוש מסמיה, הרי יתכן כי כאן ראה לפניו סיכוי נרחב יותר, בבקשו להתחבר עם הלגיון בציר הכביש מסמיה-לטרון.

אורח-פעולתה של החטיבה

בעשרת הימים היה תפקיד חטיבת גבעתי למנוע את התקדמות האויב צפונה, לעבר לב המדינה, כשיטה של הגנה תוקפנית. אותה שעה היו כוחות צה"ל אחרים צריכים לבצע את משימות הכיבוש שלהם באזורים חיוניים בחזית המרכז (מבצע "דני") ובחזית הצפון (מבצע "ברוש" ומבצע "דקל").

• ערב המערכה החזיקו כוחותינו בקו יבנה-בטני-כלפי מערב, בקו בית דראס-ג'וליס-נגבה — כלפי דרום-מערב; ובגזרה המזרחית בקו קדמה-ג'זיר-גת-גלאון — כלפי דרום.

לאחר הנסיון המר בגבעה 69 ביום 10.6 חיזקה החטיבה את קו ההגנה שלה ע"י ביצור מתחמים: בית-דראס, ג'וליס, בטני, ברקה ומקומות אחרים. דבר זה איפשר לה להחזיק בקו בכוחות קטנים יחסית — ולרכז עתודה להתקפות נגד ולפעולות יזומות.

עיון מפות בראש החוברת

פרשת כיבוש כרתיה והדיפת התקפת האויב עליה חתמה את קרבות עשרת הימים. ולא במקרה. היתה זו תוצאה של התפתחות-לחימה, שעברה מקרבות של גישה ישירה באשדוד לקרב בגישה עקיפה בכרתיה; וזאת — אחרי ניצול מהיר של לקח הקרבות סביב בית-רעפה במערכת עשרת הימים עצמה. קשה, על-כן, להעריך נכונה את קרב כרתיה, ללא תיאור קצר של התפתחות המערכה בתקופת עשרת הימים עד לקרב זה.

לאויב תכנית נרחבות

מהשלב הראשון של המערכה (11.6.48—15.5.48) הסיקו, כנראה, הכוחות המצריים, כי אכן הצליחו לקבוע את עובדת ניתוקו של הנגב על-ידי התבססות על קו מג'ל — עירק-סואידן — פלוג'ה — בית-גוברין.

כפי שמתברר מהתפתחות הקרבות התכוננו הם בשלב השני של המערכה, לעבות את חגורת הניתוק על-ידי כיבוש המשולש בית-דראס-ג'וליס-נגבה. אך אם לשפוט על פי מסמכים שנפלו לידי מגיני בית דראס (ב-8.7) היו כוונותיו של האויב גדולות יותר. ממסמכים אלה אנו למדים כי הצלחת ביצוע השלב הראשון בתכניתו — כיבוש בית-דראס — היתה מביאה בעקבותיה נסיון מצדו לכבוש את הסואפירים לאחר הצבת נשקו המסייע בבית דראס.

תכנית האויב לכיבוש הסואפירים וכן נסיונותיו לכבוש את ג'וליס, מניחים מקום להשערה, כי ביקש להתקדם לאורך הכביש הפנימי (ג'וליס-רחובות)

אחרי פרשת הקרבות, ב"שלב הבלימה" (11.6) — 29.5), באזור אשדוד, נראה היה לחטיבה כי אכן בלמה כאן את ההתקדמות המצרית — אך כי אין ביכולתה להכות, בכוחות עצמה, את האויב שבא וזר זה. על־כן השקיעה את מאמציה בהנחת מכות המרדה באויב לאורך כל החזית ובמיוחד באזור צומת עירק־סואידן, שהוא עמדת מפתח בדרך לנגב. דבר זה נעשה מתוך ידיעה ברורה כי כל סיור אלים במרחב שבין משלטי האויב ויליד משלט מצרי חדש שפירושו ריתוק כוח והקטנת כוחותיו הפנויים של האויב לצרכי התקפה. כן הפרישה החטיבה כוח להשתלטות על גוש מסמיה — בטרם יצליח האויב להגיע אליה — על־ידי כיבוש התואי החיוני שבאזור כולו (הוא תל־א־צאפי) ועל־ידי טיהור כל הכפרים שבגוש.

נסיונות המצרים עולים בתוהו

- אף המצרים ריכזו כוחות להתקפה. נוסף על שתי בריגדות — הרביעית והשנייה — עמדו לרשותם גדודי מק"ב ומרגמות וגדודי תותחנים ושריון.
- כל בריגדה יכולה, כנראה, להפעיל גדוד או שנים בתפקידי התקפה על־ידי צירוף גדוד מילואים לבריגדה בת שלושה גדודים, על־ידי ניצול כוחות מקור מיים חצי־סדירים ומתנדבים מצוידים ועל־ידי השארת שטחים, ביחוד בקטע המזרחי של החזית (באזור בית־גוברין) להגנתם של הנזכרים לאחרונה אך בפיקוד מצרי.

בתחילת מערכת, "עשרת הימים" גילו שני הכוחות המתמודדים את יומתם, אבל כבר לאחר חמישה ימי קרבות, עברה היזמה לידי כוחותינו, ואילו האויב, אשר דמו הוקו ושובשו תכניותיו האופרטיביות, נאלץ להגיב על תנועת הכוחות היהודיים מבלי לפתח התקפה חדשה. המצרים זממו לפתוח בהתקפתם על כוחותינו 28 שעות לפני מועד גמר ההפוגה (אשר נקבעה ליום 9.7 בשעה 1000). כונתם היתה להפתיע את כוחותינו כשעדיין אינם מוכנים. כחלק מתכנון זה תקפה הפלוגה הסדנית, המצורפת לגדוד 7 של חיל־הרגלים המצרי מהחטיבה המצרית השנייה, את בית־דראס, בהתקפה עם שחר (8.7).

התקפת האויב על בית־דראס, שהיתה אחת ההתקפות־עם־שחר המעטות של המצרים במלחמה, נכשלה תודות לכוננות מערך כוחותינו מצד אחד ולחוסר התיאום שבין הרגלים של האויב לבין השריון שלו מצד שני. התקפה מצרית על ג'וליס —

הפעם על־ידי גדוד 2 מהחטיבה המצרית הרביעית — נכשלה אף היא. כשלון התקפות מצריות אלה וחריסולו של הכוח המצרי מגדוד 7 שנערך בעבדים, בהתקפת פתע, גרמו, כנראה, לשיבושן של תכניות האויב. הם תקפו התקפות־נגד עקשניות את עבדים, אך נתקלו בהתנגדות עקשנית שבעתים של כוחר תינו, ש"החזיקו במקום בצפריניהם".

לאחר ארבעה ימי קרבות, העביר האויב את מלוא משקלו להתקפה על נגבה (12.7); הותקפה על ידי הגדוד ה־9 מהחטיבה הרביעית, בתיאום עם לחץ על אבדים ועל ג'וליס; אך גם כאן לא זכה להצלחה. כדי להביא במצור את נגבה תקעו המצרים טריון בדרך לנגבה, על ידי תפישת גבעה 105 בעצמת פלוגה אחת (מגדוד 2). אולם, כבר בלילה הראשון שירד עליהם במשלטם החדש (12/13.7), נעקרו ממנו במחץ פתע של פלוגת רגלים ושל "שועל־שמשון". כל נסיונותיהם אחר־כך נראו כנסיונות לחץ יותר מאשר נסיונות כיבוש מגמתי מתפתח. כאלה היו התקפותיהם על ברקה (12.7) ובטני (15.7) — בגזרת אשדוד; ואולי גם זו שעל גלאון (14.7) — במזרח. כל ההתקפות הנזכרות — כמו התקפותיהם הקודמות — נכשלו, ונראה אז שלא נותר למצרים אלא לשמור על "שלהם".

החטיבה מבססת שליטתה במרחב

המבצע אנ־פר (אנ־פרוק) של כוחותינו זכה כבר בלילח הראשון (8/9.7) להצלחה חלקית. עת נכבשו משלטי עבדים, והכפרים בית־עפה ועירק־סואידן, אולם מצודת עירק־סואידן, שתקפה אנשי חטיבת הנגב, נשארה בידי האויב. בהתאם להוראה מוקדמת — שהתנתה את החזקת הכפר עירק־סואידן בכיבוש המסורה (היא המצודה) — נסוגו כוחותינו מן הכפר. כן נסוגו כוחותינו מבית־עפה, בשעות הצהריים של ה־9.7, עקב לחץ מצרי חזק. נותר, איפוא, בידינו רק משלט עבדים.

בליל 8/9.7 הצליח פוח אחר להטיל מרותו על גוש מסמיה על ידי תנועת עקיפה עמוקה וכיבוש תל־א־צאפי. כיבוש תנאי זה, שהודות למעמדו הטורפוגרפי היהו חולש על הסביבה כולה, נתן בידי כוחותינו אפשרות לטיהור שטח נוסף בימים הבאים. אח"כ שימש התל גם כבסיס מוצק לפשיטות לעבר מזרח שריתקו את הכוחות המצריים החצי־סדירים (אלה שמבריגדת המתנדבים). הבטיחו על־ידי כך את אגפה המזרחי של החטיבה. בלילות המשיכו כוחותינו בפטרולים לוחמים,

כרתיה מתוך הנחה שעם כיבושן עשויה להפתח גם אפשרות למגע עם הנגב המנותק. כיבוש הנקודות הנ"ל יהיה את המשימה העיקרית של המבצע אשר כלל בתוכו גם משימות-משנה לאורך החזית כולה: פשיטה על 113, התקפת בית-עפה והטרדת עירק-מנשיה ובית-גוברין.

באותו זמן היו צריכים כוחות "הראל" ללחוץ על הכוחות המצריים מכיוון הר-טוב ואילו כוחות חטיבת הנגב היו צריכים למשוך כוחות מצריים על ידי תפרי שם משלט 138 מצפון-מערב לחוליקאת ומשלט 110 מצפון-מערב לכאוכבה.

הטרדות ופשיטות לעבר הכוח המצרי באשדוד ולעבר הכפרים שהחזיק בהם האויב: בית-עפה, חטה, כרתיה ובית-גוברין. פטרולים-לוחמים ופשיטות אלה, שמגמתם היתה לרתק כוחות להגנה סייעו גם בהורס סיפם ידיעות חשובות לצורך תכנון פעולות יוזמות נוספות.

הנסיגות החוזרים ונשנים לתקוף את המצרים באזור נגבה העלו את הלקח, שרצוי לא לתקוף במקום שהאויב מבוצר להגנה ומחכה להתקפה. כמסקנה מכך תוכננה על ידי כוחותינו התקפה בגזרת התה-

לוח-תאריכים

לקרבאת "עשרת-הימים" בחזית הדרום (8.7.48 — 18.7.48)

האויב	תאריך	כוחותינו
תוקף את בית-דראס.	7/8.7	הודפים התקפה על בית-דראס.
תוקף את ג'זלים. מתבסס בגבעה 113 שנעצרה בסוף ההפוגה.	8.7	הודפים התקפה על ג'זלים.
הודף התקפה על מבצר עירק-סואידן, נסוג מעירק-סואידן הכפר, מבית-עפה וממשלט עבדים. "מקומיים" בורחים מחל-א-צאפי ומהכפרים שבסביבת מסמיה.	8/9.7	תוקפים את מבצר עירק-סואידן ועירק-סואידן הכפר, את בית-עפה, משלט עבדים ותל-א-צאפי.
תוקף התקפת-נגד את כוחותינו שהתבססו בבית-עפה ובמשלט עבדים. מתבסס על משלט ליד גל-און, ומכין עמדות תותחים.	9.7	נסוגים מעירק-סואידן הכפר ומבית-עפה. הודפים התקפת אויב על משלט עבדים. מטהרים את שטח מסמיה וסביבותיה.
	9/10.7	מתחפרים ומחזקים את משלט עבדים.
תוקף את כוחותינו בג'זלים ובמשלט עבדים. מטריד קשות את נגבה.	10.7	הודפים התקפות אויב על ג'זלים ועל משלט עבדים. ממשיכים בטיהור השטח הכבוש ונכנסים לתינה ולגלדיה.
פותח באש רצופה של כמה שעות, כתגובה על ההטרדות של כוחותינו באזור אשדוד.	10/11.7	מטרידים בשיטת סירים אלימים את האויב באשדוד.

האויב	•	כוחותינו
מטריד קשות את כוחותינו במשלט עבדים ובנגבה. תופש בחלק ממחנה ג'וליס.	11.7	
פותח באש במשך כמה שעות כתגובה על הטרדות של כוחותינו באזור בית-עפה. בית-גוברין. מתבסס בגבעה 105.	11/12.7	מטרידים בשיטת סיורים אלימים את האויב באשדוד. בבית-עפה ובבית-גוברין. פושטים מתל-א-צאפי לכיוון עג'ור.
תוקף את ג'וליס, נגבה ומשלט עבדים.	12.7	הודפים את התקפת האויב על ג'וליס. נגבה ומשלט עבדים.
נסוג ממשלט 105. מפעיל פטרולים ע"י משלט יבנה (גבעת השומרים).	12/13.7	תוקפים את האויב במשלט 105. מביאים אספקה לנגבה.
מתקרב לברקה. חוזר למשלט 105.	13.7	הודפים אויב שהתקרב לברקה. מגרשים באש מעבדים את האויב ממשלט 105.
	13/14.7	מתבססים בגבעה 105. מפוצצים גשר וממקשים דרכים ע"י בית-גוברין. מטרישים אותה.
תוקף את גל-און.	14.7	הודפים התקפת אויב על גל-און.
תוקף התקפת-נגד את כוחותינו בבית-עפה. פותח באש במשך כמה שעות כתגובה על הטרדות כוחותינו באזור חתה, כרתיה, ואשדוד.	14/15.7	פושטים לבית-עפה. מטרידים את חתה וכרתיה. מטרידים את אשדוד.
תוקף את בטאני המערבית. מפגין קשות את בית דראס.	15.7	הודפים התקפת אויב על בטאני המערבית.
משיב באש כתגובה על הטרדות באזור אשדוד.	15/16.7	מטרידים את אשדוד.
	16.7	בטהרים את שטח מועלים וסביבתה.
משיב באש כתגובה על פשיטת פלוגה באזור אשדוד.	16/17.7	פושטים על ריכוז מצרי צפונה לאשדוד. מסיירים את שטח חתה, כרתיה, בית-עפה. מטרידים את בית-גוברין.
מפגין ומפציץ את ג'רייבנה וסביבתה.	17.7	מתבססים בזיתיה.
הורף התקפת כוחותינו על בית-עפה. נסוג מחתה ומכרתיה. משיב באש באזור משלט 113, בעירק-מנשיה ובבית-גוברין כתגובה על פשיטותינו.	17/18.7	תוקפים את חתה, כרתיה ובית-עפה. פושטים על משלט 113, עירק-מנשיה ובית-גוברין.
תוקף התקפות נגד את כוחותינו שהתבססו בכרתיה.	18.7	הודפים התקפות נגד של האויב על כרתיה.
מתבסס במשלטים חדשים דרומה ודרום-מערבה מכרתיה.	18/19.7	

הַנְּכֹנָת

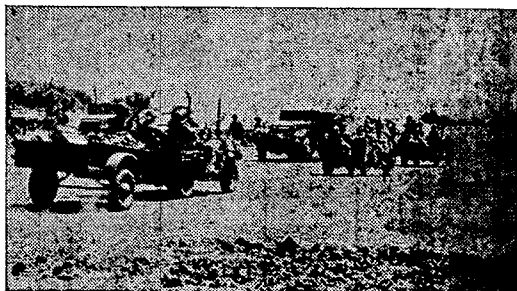
הכנות מוקדמות

לצורך כיבוש כפתייה שראתו כתכלית החשונה במבצע „מות לפולשים“, צורך לחטיבה גדוד ה„קור מנדר“. שכן כיבוש כפתייה חייב פעולת חדירה עמוקה בשטח שהוחזק על ידי האויב, ונראה היה כי מוטב להטיל את המשימה על יחידה משורינת ממונעת — ובעלת עצמת אש גדולה — שתוכל לפרוץ דרכה אל היעד אם תתגלה בדרך אליו התנגדות אויב מעמדת קדומניות ובמקום בלתי צפוי.

א. וזו מתכונת גדוד ה„קומנדר“

בענין זה מספר מגד ה„קומנדר“:
„ביום 13.7.48 נקראתי לקצין המבצעים של המטה הכללי שהודיע לי כי על הגדוד לרדת לדרום להצטרף לחטיבת גבעתי, ולהשתתף בפריצת הדרך לנגב. הסברתי לו את מצב הגדוד לאחר מבצע דני:
„חלק מהרכב המשורין נפגע ויצא מפעולה והשאר זקוק לטיפול; כוח האדם נתדלדל, בעיקר במפקדים. הגדוד מסוגל אמנם לפעולה נוספת אבל אם יצא עכשיו, בכוחותיו אלה, להתקפה קשה שתעלה במנה הגונה של הרוגים ופצועים ורכב נפגע — יתנפץ גדוד ה„קומנדר“.

„לאחר התיעצות קצרה עם שר הבטחון, חזר קצין המבצעים ומסר שגם אם „יתנפץ“ הגדוד נש

גדוד ה„קומנדר“ במסע

הכרח לפרוץ את הדרך לנגב, לכו ופרצו, אח"כ תהיה הפוגה ונארגן גדוד חדש.
„באותו מעמד אושרה תוספת של ששה חצאי זחלגם ונמסרה ההוראה לרדת מיד דרומה.“
לאחר הוספת ששת חצאי-זחלים היתה מצבת הגדוד כדלקמן:

• 12 גייפים, • 8 חצאי-זחלים, 4 משורינים פתוחים (מסוג ניט), משורין בעל תותח שתי ליטרות המכונה ה„נמר-הנוראי“, ושתי מכוניות משורינות מתוצרת עצמית — המכונות „קופסאות“.

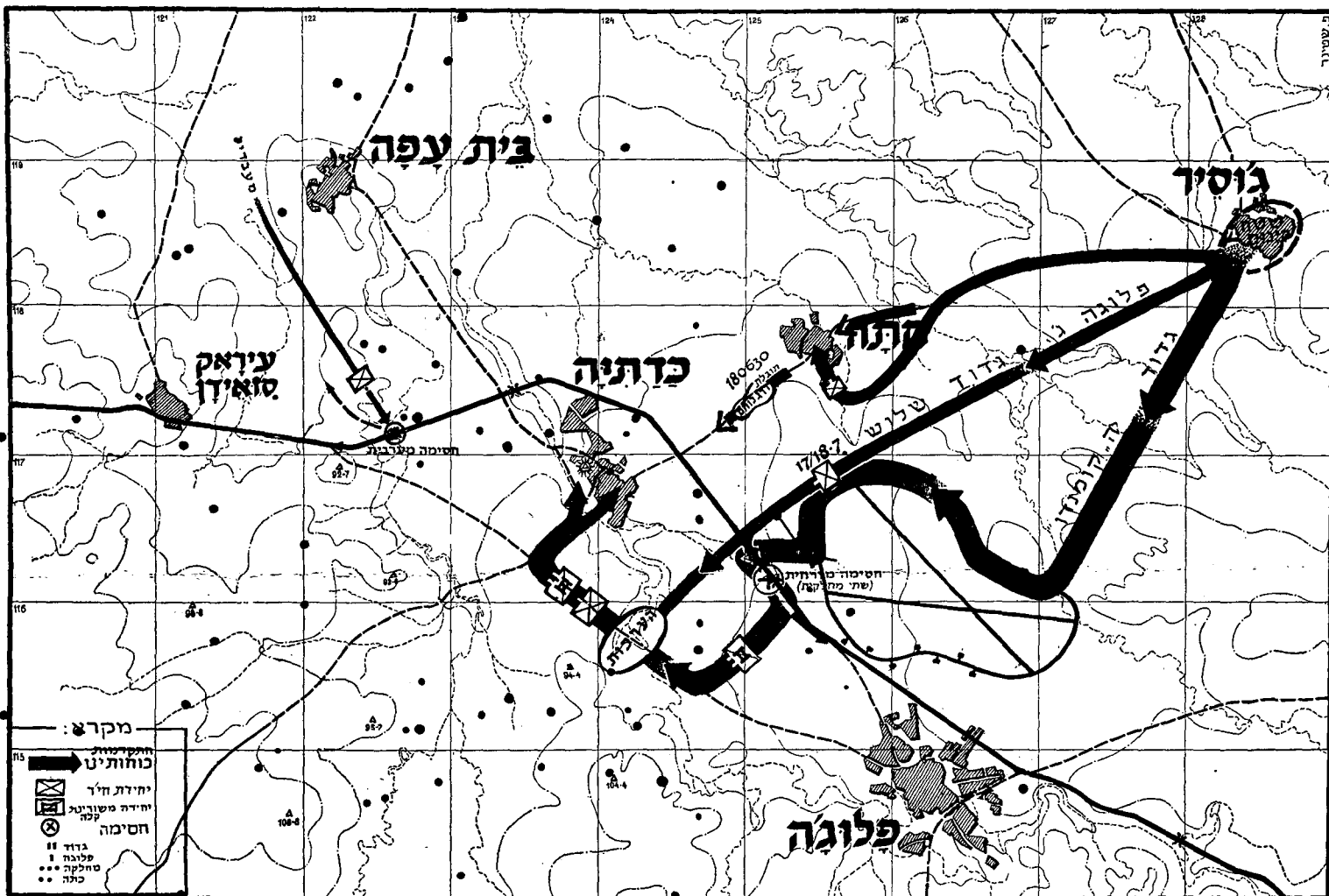
• מבחינה ארגונית היה הגדוד בנוי מחמש „פלוגות“: פלוגת גייפים — 25 איש — בת שלוש מחלקות שכל אחת מהן שלושה גייפים מזוינים במקלעים (רק אחד מהם היה מזוין במקלע באוה).
שתי פלוגות חרמ"ש — אחת שמנין אנשיה היה 35 והשנייה שמנין אנשיה 25 — בנות ארבע מחלקות כל אחת. חצי זחל לכל מחלקה.

פלוגה מסייעת, מוסעת במשוריני ניט. מפקדה שכללה בתוכה חוליית סיירים (גייפ), חוליית מודיעין (גייפ), חוליית קשר („קופסה“) ומחלקת רכב (סדנה).

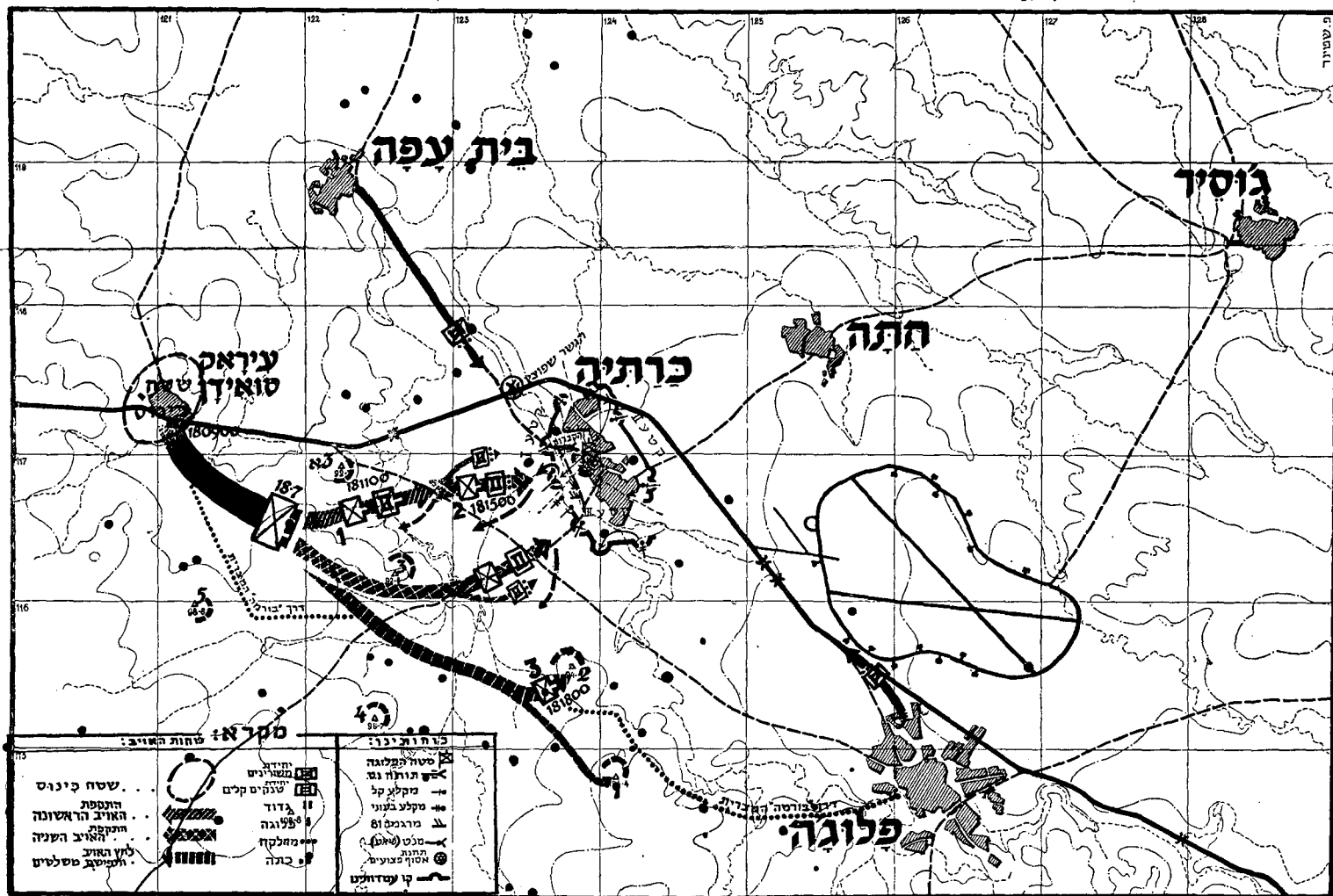
הנשק ה„כבד“ של הגדוד היה ה„נמר-הנוראי“. היה זה המשורין היחיד ביחידה הראוי ממש לשם משורין. השאר היו „קופסאות“ פלדה שהורכבו על מכוניות „ויט“. משורין זה, שהיה מצויד בתותח בן 2 ליטרות („טרפאונדר“), היה לפארה של היחידה, שכן נלקח שלל מידי הלגיון בסביבת בית-נבאללה ו„כבש בעצמו“ — כמו שאמרו החבריה — את לוד.

בשל משורין זה, משוריני ה„קופסה“ וחצאי-זחלים — המזוינים בשריון קל בלבד — זכתה היחידה להקרא בשם יחידה „משורינת“; אולם למעשה היה שריונה — במידה שהיה כזה — יפה נגד אש נשק-קל בלבד.

כיבוש כרתיה - התנועה להיערכות, ההיערכות וההתקפה

העמידה בפני התקפות הנגד של האויב

ב. הגדוד מצטרף לחטיבה

בהתאם להוראה שקיבל, יצא הגדוד ב־14.7 ממחנה תל־ליטבינסקי, בו שהה להתארגנות — למסמיה. הוא הגיע למקום בשעה שתיים אחה"צ בערך וחנה שם באחד הפרדסים. ביום שלמחרת עסק בהתארגנות ובהכנות.

אותו יום (15.7) פרסמה מפקדת החטיבה פקודת התראה למבצע "מות לפולשים" כשהיא מגדירה את המגמה:

א. גירוש האויב מנקודות־המשען שתפש מצפון לכביש מג'דל—בית־גוברין (הלוא הן בית־עפה וחיתה) — והתבססות בהן.

ב. תקיעת טריו בכביש הנ"ל, ע"י כיבוש כרתיה והתבססות בה.

מג"ד ה"קומנדו" נקרא לישיבה במטה גבעתי ושם קיבל את פקודת ההתראה הנזכרת — בה הוטל על גדודו תפקיד כיבוש כרתיה בליל 17/18.7.

לענין זה מעיר המג"ד:

"פעולת לילה קשה ביותר לרכב משורין. בשעת הדיון במפקדת גבעתי הצעתי כי ההתקפה תהיה התקפת יום. אך הואיל וגדודנו היה רק חלק מהמש"ת תתפס במבצע, נקבע כי תהיה זאת התקפת לילה. לגבינו היה בזה קושי רב."

ג. צירוף יחידות מהחטיבה

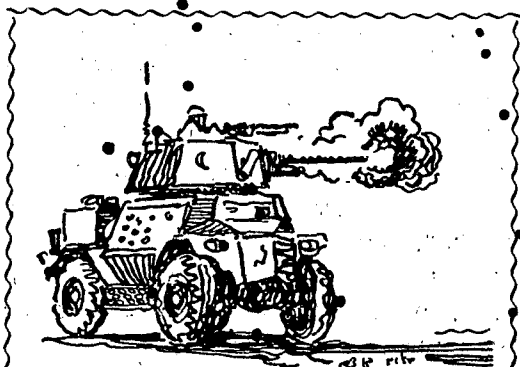
נוכח נסיונו של גדוד ה"קומנדו" בכיבוש לוד ורמלה — בו נתגלה חסרונה של יחידת רגלים צמודה אשר היא למעשה צריכה לקצור את פרי הפריצה של השריון, לנצל את מדהמתו של האויב ולבצע את פעולת "עצם הכיבוש" וההתבססות בטרם יתארגן האויב — צירפה החטיבה פלוגת רגלים לפקודת גדוד ה"קומנדו". כן תכננה ~~החטיבה~~ פעולות חסימה שתפקידן היה למנוע זרימת כוחות אויב ברכב על כביש מג'דל—בית־גוברין — מעיר־סואידן מזרחה ומפלוגיה מערבה — לעזרת כרתיה, לאחר הפריצה אליה. דבר זה יושג — כך תוכנן — ע"י פיצוץ גשרים ומעברי מים על הכביש הנזכר מזרחה ומערבה מכרתיה.

ד. סיור ראשון ותוספת "מבצעון"

בשובו מקבלת פקודת ההתראה, כינס מג"ד ה"קומנדו" את קציניו ומסר להם את תכניתו. בהתאם לתכנית הוציא גדוד ה"קומנדו" בלילה שירד על אותו יום (15/16.7), סיור לבדיקת דרך הגישה לכרתיה, בהתאם לציר שקבע המג"ד לאחר

שובו מקבוצת הפקודות. הסיור הגיע לסביבות שדה התעופה של פלוגיה, נתקל באש חזקה שם, ולא הצליח להגיע לכביש פלוגיה—כרתיה.

ב־16.7, ביום שנוחר עד למבצע מות לפולשים, הסתייעה החטיבה בחלק מכלי־רכבו של הגדוד המצורף (4 גיפים, "הנמר הנוראי" וחצי־זחל) — לצורך "מבצעון"; מעין מנה קלה לפני ארוחה של ממש. היתה זו פעולת טיהור הכפרים הערביים בשטח שממזרח ומצפון לכפר־מנחם (קוזה, גיליה אידנבה, מוע'לים). הכפרים הרעלו באש והתושבים הוברחו. בהזדמנות זאת ניסו חיילי הגדוד את הפעלתם של מנ"ט ("פיאט") ושל מרגמה 3" מתוך זחל.

במשך כל יום ה־16 חפשו "הנמר הנוראי" פגזי 2 ליטראות לתותחו בכל מרחבי "גבעתי". לאחר ביקור רים בכמה מתקנים נתגלו לבסוף 20 פגזים בפרדס ליד בית־דראס. הועמסו על ה"נמר" והובאו לחניית הגדוד במסמיה. לדרום ירד ה"נמר" כשתחמושתו 6 פגזים; שארית אותם הפגזים שנמצאו בו בשעת הלקחו מהלגיון.

ה. המג"ד מוסר תכניתו לגדוד

בשעות אחה"צ של אותו יום נאסף הגדוד ע"י המג"ד לשם סיכום פעולותיו הקודמות במבצע דני ולצורך מתן תדריך לפעולת כרתיה. המג"ד שילב את שני הנושאים — לקח לוד ותכנית הפעולה לכיבוש כרתיה.

תכנית הפעולה, שנמסרה באותו מעמד, היתה בקווים הכלליים:

(1) לפרוץ בחסות שריונו של הרכב — "לא להוציא את הראשים מעל לדפנות הרכב" — בין פלוגיה וכרתיה, כדי להגיע לערפה של כרתיה. (2) להערך עלייד ואדי מופארד יחד עם פלוגת הרגלים מגבעתי ולעלות על כרתיה מערפה —

בשטח שדה התעופה — בקטעו הקרוב לחתה — בעמדות אויב. אש האויב היתה חזקה והסיירים לא השלימו את משימת הסיור שהוטלה עליהם.

שני פטרולים אחרים, מאנשי גדודי שנים של החטיבה, יצאו לבחינת המקומות בכביש — ממזרח וממערב לכרתיה — שנועדו לפיצוץ. אחד מהם שהוטל עליו לבדוק את מקום החסימה המזרחית יצא מג'זסיר, ואילו השני — שעליו הוטלה בדיקת מקום החסימה המערבית — יצא ממשלט עבדיס. שני הפטרולים הנזכרים לאחרונה הצליחו בביצוע המשימה שהוטלה עליהם, ועל אף העובדה שהעמיקו חדרו בתוך שטח האויב, חזרו מבלי שהבחין בהם.

פטרול נוסף, שהוטלה עליו משימה נרעזת וחסר בה — תפישת „לשון“ בכרתיה — הוטל על הסיירים החטיבתיים. הללו יצאו אף הם מג'זסיר והצליחו להגיע עד אל סמוך לבתני הקיצוניים של הכפר כרתיה, בקצהו הצפוני מזרחי, מבלי שהבחינו בהם. סמוך לתצות, צמדו אנשי הפטרול לפרוץ לאחד הבתים כדי להשיג את „לשון“ אלא שאותה שעה ממש נתקל הפטרול של גדוד ה„קומנדו“ באויב בשדה

כשהנמר „מפציץ“, הגיפים תופשים עמדות ומחפים מהצדדים והצאצאי-הזחלים פורצים קדימה לתוך הכפר. במידה והדבר לא ניתן לביצוע — מתקרבים לכפר ככל האפשר, הרגלים יוצאים מחצאי-הזחלים ומתקיימים ברגל.

כיעד הראשון בכפר נקבע „התל“ שהיה התואי הגבוה הנמצא בחלקו הדרום-מערבי של הכפר. הואיל והסיור המוקדם הראשון הגיע רק עד אל שדה-התעופה, נשאר השטח שמעבר לו בלתי מוכר. ההנחה היתה כי דרך-העפר המסומנת על המפה, המובילה מפלוגיה לעיר-קטאידן ועוברת מדרום לכרתיה, מתאימה לנסיעה, וכי הרכב יוכל לעבור את ואדי מופארד בהשתמשו בה.

על המסייעת הטל, לפי אותה תכנית, להתמקם מעבר לג'זסיר, סמוך לשדה התעופה של פלוגיה, ולהפגין את כרתיה ופלוגיה בשעה שהשיירה תעבור ביניהן.

מצב רוחו של הגדוד בסיכומו של דיון זה היה מזומם ביותר. עלי-כך מספר המג"ד:

„גדוד הקומנדו הזה גדוד מתנדבים ובאותם ימים התנפנף זנבו בגאווה למעלה, מאחורינו היו לוד, דיר טריף, קולה, טירה, אלי-מוזיץ — ובכל אלה לא רק שניצחנו, אלא בעיקר שיטת פעולתנו, הפריצה המהירה, היא שנסכה רוח של כמעט-שכרון של יכולים-לכלי בגדוד“.

1. סיורים נוספים

בליל 16/17.7 יצאו כמה פטרולים לסיור בשטח. הגדוד שלח פטרול נוסף לבדיקת הדרך לכרתיה. אנשי הפטרול, שהשטח היה בלתי מוכר להם, נתקלו

סיירי החטיבה בשוטב מסיור

התעופה. אש האויב נפתחה שם עזרה פעילות בגזרה כולה. כרתיה אף-היא התעוררה מתרדמתה. שטח הוצף בזיקוקין ומעמדות שונות שלה נפתחה אש. הפטרול, שלא קיבל הוראה להביא את הלשון בכל מחיר, נסוג לג'זסיר מבלי לבצע את המשימה.

רושם אש זו והמחסור בידעיות על כוח האויב בכרתיה, הביאו את החטיבה להערכה מוגזמת של כוח האויב בכרתיה. הערכה זו נדדה מכוח של שתי פלוגות עם נשק מסייע ותותחים נגד טנקים (בדומת לכוח שבבית-עפה) אל כוח של 3-2 מחלקות עם נשק מסייע בכמות שאינה ידועה — וכוחות אחרים מבוצרים מחוץ לכפר...

לאחר כיבוש הכפר התברר כי היה בו כוח חצי

סיכום מבצע „דני“ ותהליך לקראת כרתיה

ממושכת של שירות רצוף ועל־אף הידיעה הברורה שהם נקראים לפעולות קרב, על־סף ההפוגה.

ה. מפקד הפלוגה הרובאית מתורע לתכנית

• עם בוקר ה־17.7 הגיעה הפלוגה לבסיס הגדוד בבאר־טוביה, מקום בו קיבל מפקדה הוראת להתיצב בפני מג"ד ה"קומנדו". הוסבר לו כי פלוגתו תופעל, לראשונה בתולדות החטיבה, תחת פיקודה של יחידה משוריינת־ממונעת — לצורך כיבוש כרתיה. תמה לפשר התפקיד שהיה חדש לו יצא המ"פ לפגשה עם קציני אותו גדוד.

שם נמסרה לו בקצרה פקודת מבצע. במסר לו כי הגדוד יצא מג'וסי וינוע לפני פלוגתו, צמוד לדרכים. כשמגמתו להגיע אל כרתיה מדרום. ואילו הפלוגה תנוע בקו ישר, מבלי שתצמד לדרכים דוקא, עד למקום מפגש בוצדי מופארד.

ואדי זה, שהיה על הכוח לחצות לאחרונה, עובר מדרום לכרתיה לעברה של פלוגה. היה ברור שגם אם תעבור אליו היחידה הממונעת יגזול הדבר זמן; ומכיון שהיה זה המכשול המשוער האחרון בנתיב התנועה (מכשול אשר ידרוש התארגנות) ומכיון שהיה בו משום מחסה טבעי — נקבע כשטח היערכות לכוח העולה על הכפר.

מקום זה, היה מהבודדים הנוחים לציון ולהתמצאות על פי מפה בלילה, כי סמוך לו, במרחק 250 מטר מצפון־מזרח, היה קבר־שיד. על־כן נקבע המקום גם כמקום מפגש של גדוד ה"קומנדו" עם פלוגה ג'.

במקום זה — נאמר למ"פ — יקבל הוראות נוספות: יתכן שיוזקקו לו לפעולת הכיבוש — במידה שתתגלה התנגדות אויב רצינית — ויתכן, שלאחר הפריצה של השריון שתשבור את האויב, לא יתור לו אלא תפקיד של התבססות. ופה־ושם טיהור איי התנגדות אחרונים. בשעת ההתבססות יעבור הפיקוד על הפלוגה הרובאית מידי מג"ד ה"קומנדו" לידי מפקד גדוד שלוש, אשר אליו היא שייכת. לרשותו של מג"ד שלוש תעמוד פלוגת רגלים נוספת — פלוגה א' — אשר הושאר לשיקולו אם לצרפה אל פלוגה ג' לצורך ההתבססות בכרתיה. במקרה שיתולט לצרפה כנ"ל, תגיע פלוגה נוספת זו לכפר יחד עם תובלת הדרג הלוחם, מיד לאחר הכיבוש.

מאנשי פלוגה ג' בתקופה קודמת למבצע — תקופת לזווי השירות

סדיר, כפריים בעיקר, תחת פיקוד מצרי, שמנה שלוש מחלקות בלתי מלאות עם מקלעים קלים ומרגמות. בשעת סכנה היה כוח זה תופעל, כנראה, עמדות חפורות מסביב לכפר. עמדות אלה היו קשורות, אמנם, בתעלות־קשר, אך לא היו־בחיזתן כל מכשולי־אבטחה, כמו גדר או מיקוש.

הידיעות המוטעות על הימצאו של כוח אויב רב בכרתיה עוררו רצון בחטיבה למשוך כוחות אויב מהקטע המזרחי לקטע המערבי של החזית. כדי להשיג זאת, או לפחות כדי למנוע העברת כוחות אויב מהקטע המערבי למזרח, הפעילה החטיבה בליל הסיוורים (16/17.7) פלוגה אשר פשטה לאזכ הריכוז המצרי הצפוני באשדוד, חדרה לתוכו בכוח מחלקה וגרמה למהומה רבה.

ז. הפלוגה הרובאית מפסיקה תופשתה

אנשי פלוגה ג' מגדוד שלוש של החטיבה גם הם, כמו המצרים מאשדוד, לא ישנו באותו לילה. הם הוזעקו מחופשתם כדי להצטרף לגדוד ה"קומנדו".

על־כך מספר המ"פ:

"פלוגתי קיבלה, לאחר תקופה של לחימה מאומצת, מספר ימי הבראה בקיבוץ נען. ביום שבת 16.7 יצאו האנשים לחופשה בהסכמתי האילמת אך ללא אישור מפקד הגדוד. כמו להכעיס קיבלתי, לאחר צאתם, הודעה שעל פלוגתי לעבור מיד לבאר־טוביה, לביצוע מבצע קרב.

"עם קבלת ההודעה חשתי תל־אביב והזעקתי במשך הלילה את אנשי. וראה זה פלא: כל החיילים, חוץ משלושה, ירוקים' בפלוגה, התיצבו לקריאה — על־אף העובדה שהיה זה חופש ראשון אחרי תקופה

עד אל קצהו המזרחי של שדה-התעופה של פלוג'ה. שדה-התעופה זה מתחבר בקצהו המערבי עם כביש מג'דל — בית-ג'וברין, העובר צפונה לכרתיה. מכאן צריך היה לנוע כמה מאות מטרים לקראת פלוג'ה (כדי לעקוף ואדי) ואח"כ אפשר היה להמשיך דרומה, בשדה, עד לדרך העפר פלוג'ה — עירק-טואידן החוצה ואדי ונכנסת לכרתיה מדרום — לנוכח החל, היינו השטח הפיוני של כרתיה (ראה מפה מצורפת).

י. נכונים לפעולה

בשעות אחה"צ יצא הגדוד את מסמיה והגיע לג'וסייר לפנות ערב. יחידות הגדוד חנו בחלקי הכפר השונים, כדי למנוע ריכוז מיותר. חולקה להם ארור-חה קלה.

פלוג'ה ג' יצאה אף היא סמוך לחשכה מבאר-טוביה לעבר ג'וסייר, רכובים על מכוניות חצו אנשיה את באר-טוביה לשברכת אנשי המושב מלוח אותם. תחילה שרו ושירמם היתה מהדהדת ברחובי הראשי של המושב, אך משיצאו ממנו ועלו על דרך העפר שעברה ממזרח לפדמה ולג'ולדיה לעבר ג'וסייר — ג'ועה-שירתם וירדו עליהם המחשבות של ערב קרב. משהגיעו לג'וסייר נמצאו בה כבר אנשי גדוד ה"קומנדו" על כלי רכבם עושי הרושם עם האנטנות הנישאות אל על ו"הנמר הנוראי" בעל התותח. לאחר מפקד קצר נשלח אנשי הפלוגה במסגרת מחר לקותיהם, למנוחה ולארוחת-ערב שטרם קרב.

התנועה להיערכות וההיערכות

א. הגדוד נתקל באש

השעה 2200 נכרעה כשעת היציאה של גדוד ה"קומנדו" לעבר כרתיה. קרוב לשעה זו נזעקו אנשי פלוגת הרגלים לשמע קול נפץ חזק. התברר כי אחד הזחלים של "גדוד הקומנדו" שהחל להיערך ליציאה במבואותיה הדרור-מים של ג'וסייר — עלה על מוקש.

תקלה זו, שעלתה לגדוד כוחל אחד, לא מנעה בעדו מלצאת, בשעה היעודה, לביצוע משימתו ודקות מספר לאחר המעשה נעלם הטור בשחור הלילה כשהוא משאיר אחריו טעם אבק בפה, לחות בעינים וצליל מורר באזנים.

הטור נע לעבר שדה-התעופה, בראשו נעו הסייר-רים בשני ג'יפים כש"הנמר הנוראי" בעקבותיהם. אחריהם — שתי פלוגות חרמ"ש (בחצי הזחל השני בטור ישב המג"ד), פלוגת ג'יפים ולבסוף הפלוגה המסייעת.

תובלת הדרג הלוחם היתה צריכה לכלול תחמושת נוספת, חומרי ביצורים, חומרי מיקוש, כיתת מק"ב, כיתת מרגמות, תותח ב"ט 20 מ"מ, שני מנ"טים ("פלאטים"), מזון ומים.

לאחר קבלת ההוראות חזר המ"פ אל יחידתו. בדרכו חזרה ליחידתו — ובשעות שלאחר-כך — הרבה בפקודת המבצע שקיבל בע"פ נאשש שסידורי התיאום בינו לבין גדוד ה"קומנדו" אינם מספיקים, שכן היה זה מקרה ראשון של צורך בתיאום ישיר בין יחידת חיל-רגלים של החטיבה לבין יחידה משורינת-מונעת. אולם מחוסר זמן היה הכרח, כנראה, לעשות הכל בצורה חפזיה. למפקד הפלוגה לא היה, איפוא, בטחון שפלוגתו תדע לשתף פעולה עם הגדוד התוקף — אם יתגלה צורך בשיתוף כזה.

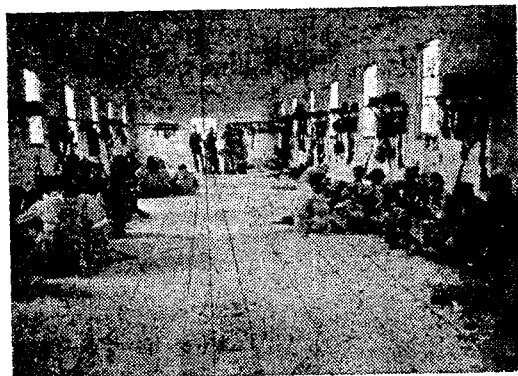
ט. נמיב התנועה אל היער

בלילה של ה-17 הגיעה שעתו של מבצע "מות לפולשים".

החל מהבוקר עסקו גדוד ה"קומנדו" ופלוגה ג' שצורפה אליו בהכנות אחרונות לקראת המבצע. אנשי הפלוגה עסקו בניקוי כל-הגשק, הצטיידו בתחמושת והתאימו את החגור. חלק מהם, ניצל — כרגיל במקרים אלה — את ההזדמנות ו"סחט" סוף סוף מן האפסנאות חולצה וזוג מכנסיים, והיו מצושרים שזכו אפילו לזוג נעלים.

בגדוד ה"קומנדו" המשיכו בטיפול ברכב, במילוי דלק, בבדיקת כלי-הנשק וניקויים. ואילו מפקדי הפלוגות יצאו עם המג"ד לג'וסייר לסיור מפקדים. בסיור זה התוה המג"ד את הדרך עד לכביש פלוג'ה לפי הידיעות שהושגו. מעבר לזה — "רק בשטח נוכל לדעת את הדרך". לגבי שטח זה, לא נותר אלא להסיר תמר, לעת-עתה, על המפה.

המפה הראתה כי קיימת דרך המובילה מג'וסייר

אנשי הפלוגה בבסיסם

תצלום אוויר: מימין — שדה התעופה; משמאל — כרתיה; למטה — פלוגיה; בקצה התמונה, למעלה באמצע — קצה הכפר חתה

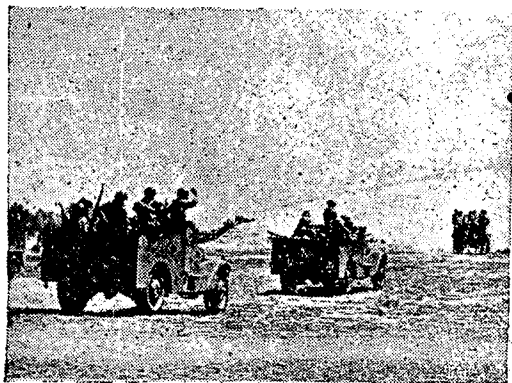
שירד מהכביש דרומה, לכיוון דרך העפר פלוגיה — כרתיה. האש היתה אש תותחים, מרגמות ומקב"ים. יוסף בנטוביץ, התותחן של "הנמר הנוראי", שהוציא את ראשו מצריח המשורין כדי לצפות את האש, נפגע בראשו ברסיס של פגז בעל-מרעום-זמן (נפץ-אוויר) — ונהרג במקום. מפגזים שהתפוצצו באוויר נפצעו עוד כמה אנשים — ששה מהם קשה. הגייפים נסעו בסוף השיירה כשהם חוסים בוחלים כבחומת מגן ונמנעים מלעלות אל השטח הגבוה. אש האויב נעה עם השיירה, שהיתה גלויה באור הרקיטות, השמיעה רעש והעלתה אבק. אולם הגייפים שנעו, כאמור, אחרי השיירה — ובשטח נמוך יותר —

למקרה של התקלות היתה שיטת-הפעולה המקור בלת על היחידה: הסתלקות הגייפים הקידמיים לצד-דים, תוך כדי הנחתת אש, למען אפשר למשורין ולוחלים ל"טפל" באויב.

מנסינום במבצע דני היה ברור לאנשים, כי אם נפגע אחד מכלי-הרכב איך מטפלים בו, כדי שלא לעכב את הבאים אחריו. אלא עוקפים — וממשיכים לעבר היעד. כשהגיעו כל-הרכב הראשונים למסלול שדה-התעופה (שעה 2230, לערך) נתקלו באש נשק-קל מעמדות האויב בתוך השדה (האויב ניצל, כנראה, את מקלטי-המטוסים כמוצבי-אש).

הרכב התקרב. ללא פתיחת אש, עד לטוח של כ-150 מ' מהעמדות — אז פתחו כל כלי-הנשק של הגדוד באש לפי פקודה.

עם התקרבות הגדוד למוצבי הנשק-הקל של האויב פחתה האש משם, ובאגף הצפוני של המסלול נראו כמה מאנשי האויב נוטשים את עמדותיהם. לעומת זאת נראה היה שהטור נכנס אל תוך שטח משימית-האש של האויב. היו אלה, כנראה, משימות-אש של מרגמות (שהיו מוצבות בפלוגיה) אשר היו פעילות כל הזמן, מרגע שעלה הגדוד על השדה. עם הירידה מן המסלול אל הכביש, המחבר את שדה התעופה עם הכביש כרתיה-פלוגיה, נכנס הגדוד ל"מקלחת" אש שניתכה עליו ולא פסקה עד

רכב "שריון" במסע

אש זו היתה עשויה להמיט אסון, שכן מכיוון זה היתה צריכה לבוא פלוגת הרגלים — ואמנם באה. בזמן שנורו יריות אלו, כפי שיתברר להלן.

ג. גם פלוגת הרגלים „טובלת באש“

הפלוגה המצורפת עברה את השטח שבין ג'וסייר לכרתיה בקטע שמדרום מזרח לחתה. היא נעה בטור ארוך וגששיה בראשה. המוביל היה סגן מפקד הפלוגה, איש באר-טוביה, שהכיר את השטח. בניגוד לגדוד ה„קומנדו“ שבחר לנוע בדרך בנתיב נוח לכלי-הרכב, אף-כי דרכו הוארכה בשל-כך — נעה הפלוגה הרגלית בקו ישר, למקום המפגש שנקבע לה.

בדרכה עברה אף היא בסמוך לשדה התעופה, שכן לא ידעה כי גדוד הקומנדו שעבר סמוך למקום זה לפניו, נכנס לשטח המסומן בתכנית-האש של המצרים. האויב אשר הבחין בפלוגה פתח אף על-ידי תנועה מהירה, כמעט ריצה, על פני האזור המטווח. זמן מה לאחר החלצות מהאש, חצתה הפלוגה את כביש מג'דל—בית-ג'וז'ין ובמידה שהתרחקה ממנו דרומה, בבחינו אנשיה יותר ויותר ברעש הרכב-שנשמע מרחוק.

ד. החסימות עושות את שלהן

אותה שעה ביצעו יחידות גזד שנים את תפקידי החסימה. פלוגה שמנתה חמישה-עשר איש — סיירים וחבלנים — יצאה ממשלט עבדיס, נעה בין בית-עפה לעירק סואידן, בשטח שטיירו אנשיה קודם לכן, הגיעה לגזד שנועד לפיצוץ בקטע שבין עירק-סואידן לכרתיה — ופיצצה אותו. מיד לאחר הפיצוץ נסוג הכוח ללא תקלות אל ~~בית-ג'וז'ין~~ היציאה.

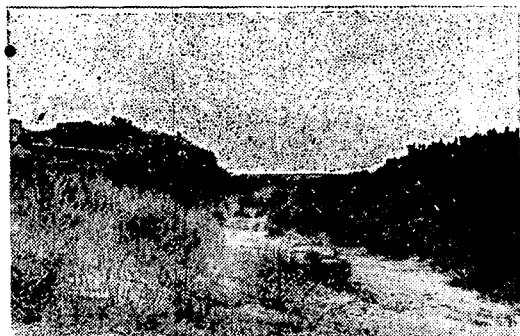
כוח אחר, שמנה שתי מחלקות וחבלנים, פיצץ את מעבירי המים בקטע הדרך שבין פלוגיה לכרתיה, ניתק את קווי הטלפון המצריים ומיקש את השטח הסמוך למעבירי המים המפוצצים.

תוך כדי ביצוע המשימה פגע כוח זה במספר ערבים שברחו, כנראה, מכרתיה. כוח זה נע בתחילה עם פלוגה ג' מגדוד שלוש, אולם שמת עצמו אח"כ, סמוך למקום שנועד לפיצוץ, כדי לבצע את משימתו. את תפקידו יכול היה למלא רק לאחר שגדוד השר-יון הממונה עבר בקטע דרך זה מעל שני מעבירי המים השלמים. לאחר ביצוע פעולת הפיצוץ (שעה 2347) והמיקוש, נשארו שתי מחלקות במקומן. כדי להבטיח את אגפי הפריצה.

כמעט ולא ספגו אש נשק-קל משדה התעופה של פלוגיה, אשר נעזב ממשמרתו כשעלו עליו הוחלים. לאחר שעברו על-פני מעבירי-המים שהיו מתחת לכביש כרתיה—פלוגיה בכיוון לפלוגיה — כשהאש עדיין ניתכת — פנו כל-י-הרכב ימינה (דרומה) וירדו מן הכביש. הירידה מן הכביש לשדה לא היתה נוחה מחמת השיפוע החזק. אחת ה„קופסאות“ התהפכה תוך כדי ירידה. כל כל-י-הרכב, שבאו לאחר מכן עקפו מקום זה. הגדוד המשיך בתנועה דרומה בשדה-ללא-דרך, עד דרך העפר פלוגיה—כרתיה אליה הגיע ללא תקלה נוספת.

ב. ואדי מופארד מתגלה במכשול

לאחר נסיעה קצרה ללא-תקלה, „נתקעו“ כל-י-הרכב המובילים במקום שבו חוצה הדרך את ואדי מופארד. כאן התברר שהואדי אינו ניתן למעבר כל-י-רכב. ניתנה הוראה לחפש דרך-מעבר לכל-י-הרכב כבדי התנועה. הזמן הזה נוצל, בין השאר, לטיפול בפצועים, אשר עדי-כה לא ניתן לבצעו. מספר גיפיים וה„נמר“ עברו בינתיים אי-כשהו. 4 מהגיפיים, אלה שעברו את הואדי, הבטיחו לכיוון כרתיה ואילו צותר-תיהם של הגיפיים האחרים הבטיחו לכיוון פלוגיה. לאחר שהנסיגות למעבר שור כל-י-הרכב עלו בתוהו, ניתנה הוראה לחפור ולשפץ את גדת הואדי, כדי ליצור בה מעבר. לאחר עבודת הכשרה של קחצי שעה, נעשה נסיון נוסף למעבר שנסתים בהתהפכותו של אחד מחצאי-הזחלים. הוחלט שיש צורך בהכשרה נוספת והאנשים ניגשו לבצעה בתנופה מחודשת. בעת הכשרת המעבר הרגישו המבטיחים בתנועה של תושבים שברחו מכרתיה לפלוגיה ועברו מצפון לכות. המבטיחים פתחו עליהם באש, כשהתקרבו קרבה-יתירה לכות. כן נעשה נסיון לתפוס אחדים מהבורחים, שהגיא לתפיסת שנים מהם.

ואדי מופארד בקטעו העובר בכפר

הזכרון העיקרי המלוני ממבצע זה, הנו המאמץ הפיסי של ליל הכיבוש. המאמץ שנדרש על-מנת להמשיך במשימה בלי להתיאש, בלי להתעייף ובלי לוותר.

לאחר מבצע דני התנפנף אמנם זנבו של הגדוד למעלה, אבל הגדוד לא היה שלם. הרכב חרק וגנח (אותו הרכב שעוד נשאר בגדוד), מפקדים וחיללים נהרגו ונפצעו ויצאו מפעולה — ומחליפים להם לא באו. אנו שנשארו בגדוד היינו עייפים. עייפים — לא כל כך ממספר ימי הלחימה ולילות הלחימה הרצופים. כמו מהמאמץ הנפשי הכרוך בהם (לוד, נכבשה ב-11.7 וההתקפה על כרתיה בוצעה ב-17/18.7). בליל כיבוש כרתיה נדרש מאתנו מאמץ עליון. כשהגענו סוף־סוף לשטח שמדרום לכביש פלוגה — כרתיה, ויצאנו ממקלחת האש, חשתי שאפסו כוחותי. כליל. אמנם, עוד בתדריך שלפני הפעולה, הודעתי קטיגורית:

„שום איש אינו מתעכב בגלל שום איש. אין לעמוד ולטפל בפצועים לפני שנגיע לואדי. אם כלי הרכב „נתקע“ לעוקף אותו ולהמשיך. לא להתעכב אלא לפי פקודה ולצורך פתיחה באש. קיצונו של דבר — עד הוארי לזכור רק זאת: לפרנץ ולנסוע. לנסוע, ותו לא“.

אך כמובן שגם בלילה זה, כמו בפעולות אחרות — השיירה „נתקעה“. נתקעה על־מקש שלנו; נתקעה בשדה תעופה של פלוגה, בגלל אש אויב; ועל כביש פלוגה—כרתיה, בשל משורין „קופסה“ שהתהפך. ובכל פעם צריך היה להחליץ ולהמשיך לחפות באש במקרה צורך, או למצוא דרך עוקפת — ולדחוף, לדחוף, את השיירה קדימה.

ובסופה של דבר כשהגענו לואדי — והשען כבר לא היתה מוקדמת — נוכחנו שאין דרך להמשיך. עיי הוואדי ה„בלגן“ היה כביר. סדי הצרפתי קילל גמרצות והסביר מה היה מפקדו עושה לו אילו הוא היה תוקע את גדודו למקום כזה. את הפצועים העברו מהמכוניות השונות לזחל אחו וחבשום. הנהגים טיפלו ברכב, ניסו לעבוד את הוואדי, נתנו עצות והערכות למצב „הלילות המשמר, משני צדי הוואדי, עסקו בחקירת שבויים“ ובדפיקת צרורות לצללים שונים של אנשים ופרות שנראו סתלקים מכרתיה.

המצדים הפגיו במרגמות וירו בנשק קל לעברנו. מפקדים ניגשו ושאלו מה, לדעתי, יהיה הסוף. ובאמת מה יהיה הסוף?

על יד החופרים עמד מ״מ יבנאלי, שהגיע לפעולה ישר מקורס. הוא היה רענן יותר מאחרים ולא ניכרו בו לא דכדוך, לא עייפות ולא דאגה. חוד שפמו היה בזווית הנכונה. מסרתי לו שישתלט על המצב: ידאג שהעובדים יעבדו, האחרים ישתקו והשומרים ישמרו; והוספתי שישתדל להעביר את כלי־הרכב שניתן להעביר — אל מעבר לואדי. ועוד לפני שראיתי מה הוא עושה, התעטפתי בכפיה ונדרמתי. כשהתעוררתי, כעבור שעה בערך, שמחתי לא רק על שנחתי ושמסרתי את הטיפול בהתקנת הדרך לאיש המתאים, לא בעיקר על שלא נחפזתי להחליט דבר בשעת העייפות ואפיסת הכוחות. עכשיו היה יותר קל לחשוב ולהחליט החלטות.

ואכן גמלה בי ההחלטה: השעה עתה שלוש וחצי. נעבוד על הדרך עוד חצי שעה ואח״כ: הרכב שיעבור — יעבור, הרכב שיתקע — אנשיו יעזבוהו ונעלה עמם ועם הרכב שיצליח לעבור את הוואדי, על הכפר! יצאתי ממרבצי ועמדתי להתמתח, אבל המ״מ היבנאלי תפסני בעורפי (עד היום לא ברור לי אם אמנם זיהני, או — כדבריו — לא הכירני) ושאל: „אתה עוד מצד זה של הוואדי?“ — ולפתע מצאתי את עצמי מהצד השני שלו.

כשהודעתי למפקדים: „בשעה 0400 בדיוק עולים על הכפר עם כל מה שיצליח עד אז לעבור את הוואדי“ — התחיה הגדוד.

הסירים יצאו קדימה, ה„גמר“ עם מחלקת הגייפים בעקבותיהם. מהמשוריינים שנתקעו בואדי פורק הנשק. פלוגת הרגלים הסתדרה בצד הדרך. גורל כרתיה נחתך.

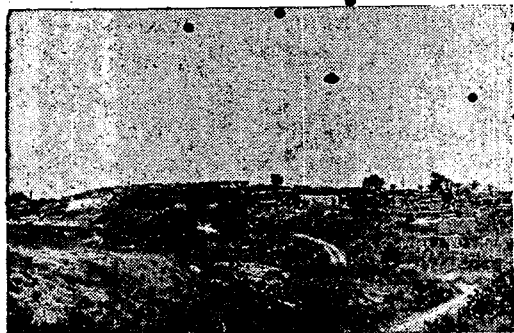
(מפי מפקד גדוד ה„קומנדו“)

במות האש המרוכזות שברה מיד את התנגדות האויב והפריצה היתה קלה. תפישת הכפר התנהלה בקלות כזו, שלא נראה כלל צורך להפעיל את הנשק המסייע. חתה היתה בידיו ואפשרות הגעתה של תובלת הדרג הלוחם לכרתיה — דרך חתה — היתה איפוא, מובטחת.

לכידת הכפר וטיהורו

א. אנשי ה"קומנדו" נכנסים לכפר

אותו זמן המשיכו עדיין אנשי גדוד ה"קומנדו" ל"האבק" עם הואדי. בשעה ארבע לפנות בוקר לערך — לאחר שלוש שעות נוספות של עבודת חפירה מיגעת — ניתנה לגדוד ה"קומנדו" פקודה לצאת להסתערות עם אותם כלי-הרכב אשר ניתן להעבירם. היה זה לאחר שחמישה וחלים הצליחו לעבור את הואדי כתוצאה מעבודת ההכשרה. מהרכב שנשאר ללא יכולת לעבור את הואדי פורק הנשק.

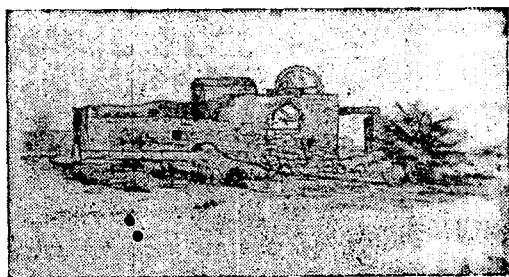
הכניסה לכרתיה

חלק מאנשי הצטור לחלים אשר הצליחו לעבור מחלקה אחת נעה ברגל.

פלוגה ג' יצאה אף היא עם הגדוד. הרכב נסע עד לפרשת-הדרכים שמדרום-מערב לכרתיה. פנה ימינה (צפונה) בדרך המובילה לכרתיה. הוחלים התפרסו במרחק כמאתיים מטר מהכפר ולפקודה הנחיתו עליו אש ממקלעים וממנטיים, תוך כדי נסיעה. התגובה מן הכפר היתה מצערה — יריות בודדות בלבד נורו ממנו לעבר התוקפים. ה"נמר" המשיך ו"הפגיו" את התל בתותחו. הגיפים הסתלקו לצדדים, ואילו הוחלים נכנסו אל הכפר.

ב. פלוגה ג' עוסקת בטיהור

פלוגה ג' המשיכה בעקבות כלי-הרכב. המ"פ פיצל את כוחותיו. מחלקה אחת שלח לטיהור קטעו המזרחי של הכפר ומחלקה שניה לטיהור קטעו

הבאר בכרתיה

ה. המפגש כמעט היה למפגץ

בעת ביצוע פעולת החסימה הנזכרת, קרבה הלכה פלוגה ג' למקום המפגש שנועד לה. בהגיעה סמוך למקום המפגש נכנסה לתוך אותה אש שיירו אנשי ה"קומנדו" על הבורחים מכרתיה. השבת אש והתנגשות נמנעה רק משהתבחן בדיבור עברי. נוצר מגע והמ"פ נפגש עם מפקד הגדוד. לפלך גה תוקצה קטע בחלקו הצפוני של הואדי והוטל עליה להבטיח את האגף הפונה לכרתיה ולכביש. חלק מאנשי הפלוגה חיפו חלק חפרו ולחלק לא נותר אלא להצטרף לקוסיס הואדי עד להכשרת המעבר.

ו. גדוד שנים כובש את חתה

הדי יריות, רקיטות צבעוניות והתפוצצויות העידו ששאר הפעולות לכל אורך החזית — למן בית-גיברין ועיראק-מנשיה, שמונם פעלו יחידות מגדוד אחד, דרך בית-עפה שבה פעלה יחידה מגדוד ארבע ויחידה מחיל-הים, ועד משלט 113 שעליו פשטה יחידה מגדוד שנים — נמצאות בשלב ביצוע.

בחתה, שכנתה של כרתיה מצפון-מזרח, פעלה אותה שעה פלוגה ב' מגדוד שנים. אל הפלוגה שכבשה את התל — שמנתה שלוש מחלקות קטנות (18-25 איש) — סופחו כיתת מק"ב, כיתת מרגמות 81 מ"מ וגייס לפינוי פצועים.

כיבוש הכפר עלה בקלות ונמצא כי נגד התוקפים עמדה מחלקה מוגברת אחת עם שני מקלעים ושתי מרגמות 2. חפרות הקיפו את הכפר מבחוץ מכל עבריו וגדר הקיפתהו מצפון, ממזרח וממערב. בדרום לא היתה גדר רצופה, ואף נשק האויב הוצב בעיקר לצפון ולמזרח.

פלוגה ב' פרצה לכפר מדרום, מעברה של דרך פלוגה-החתה. לאחר שריכוזה למקום הפריצה את כל כלי הנשק שעמדו לרשותה, ואילו הנשק המסייע — המקביים והמרגמות — הוצב כלפי צפון הכפר.

פרט לשני תצאיות חלים אשר נשארו "תקועים" בו על סלעים, שהנסיונות לחלצם לא הצליחו (היה זה בשעה 0600, ביום 18.8). בדרכו לבסיס היציאה שלו (מסמיה) עבר הגדוד את חתה הכבושה, ממנה המשיך לג'וסייר.

סמוך לכך עברה באותה דרך, אך בכיוון הפוך, שיירה אחרת. היתה זו שיירת תובלת הדרג הלוחם של גדוד שלוש, אשר האחריות על כרתיה עברה לידיו.

המערכי, שכלל בתוכו את התל. מטה הפלוגה ומחל. קה שלישית נעו בעקבות המחלקה השניה. בשעת טיהור הכפר לא נתקלו אנשי הפלוגה בהתנגדות. הם לא הבחינו בכוח צבאי סדיר כלשהו, אלא בכפריים מקומיים מתושבי כרתיה ומפליטי הסביבה הקרובה. אותה שעה החל גדוד ה"קומנדו" לרכז את כלי-

הרכב אשר התפזרו. כן נשלחו אנשים לחפש את המוצא. מכרתיה לכיוון חתה. ה"יציאה" נמצאה והגדוד עזב את הכפר,

קצין הסדנה מספר:

ביום 18.7.48 יצאנו ממסמיה בשעה 1000, 8 אנשים בשני ג'יפים כדי להוציא את הרכב שנשאר בשטח. כאשר הגענו לנקודה שבין שדה התעופה וחתה (12581176) נתקלנו באש מצד כוחותינו אשר היו בחתה. לא נרתה עלינו אש אויבת משדה התעופה.

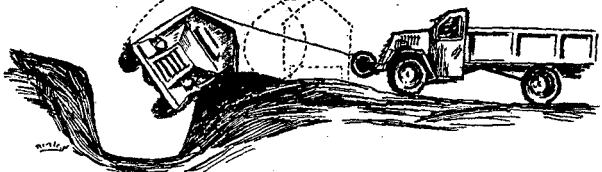
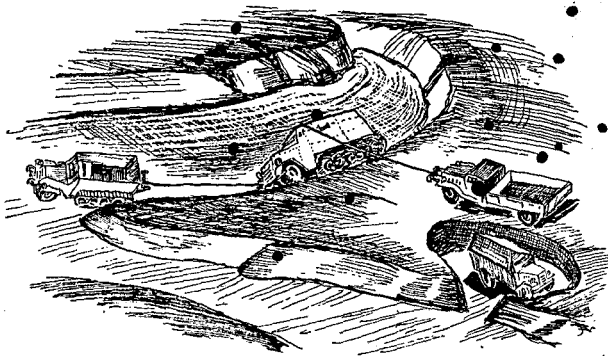
חזרנו לג'וסייר והתקשרנו עם מפקדת גדוד שלוש כדי שיאפשרו לנו להגיע לחתה ללא סיכון מצד מוצבינו. לאחר שהסדרנו זאת יצאנו שוב לדרכנו. לכרתיה. הוצאנו משם את שני תצאיות החלום שהושארו בפעולת הלילה ובשעה 1400 בערך חזרנו לבסיס.

בשעה 2000 יצאנו שוב 8 אנשים עם "פרגו" מצויד במנוף קומנדו/מ.ס.י. יחד עם פלוגה על 4 וחלים.

הגענו לוואדי (ג'י' 124115 בערך) - דרך חתה וכרתיה. בוואדי נשארו "תקועים" חצי וחל ומשוריין "קופסה". פלוגה ב' נתפרסה לחיפוי.

האויב הרגיש בתכונה והחל להאיר ברקיסות ולירות לכיווננו משהגענו למקום. הוצאנו את המכוניות כמפורט בצירורים.

פעולת ההוצאה נמשכה מ-2130 עד 2230. בשעה 0030 ביום 19.7 חזרנו לבסיס בדרך שהגענו בה מבלי שנתקלנו באש אויב.

ה ע מ י ד ה

תכנון המערך ותפיסתו

מ"פ ג' מספר, כי מבחינת התיאום, הוקל לו משעזב גדוד ה"קמנדו" את כרתיה לאחר לכידתה. באשר רק אז — משלא הוטל עליו אלא לטפל בסוגיה הידועה לו של הגנה — הרגיש עצמו כ"דג במים". כמי שנמצא במצב רגיל ומוכר. נחה עליו — כפי שהוא אומר — ההרגשה הטובה של מפקד שעה שהוא עצמאי.

הוא ציוה על אנשיו לתפוס עמדות ארעיות סביב מרכז הכפר; ואילו הוא עצמו, וקבוצת מפקדים אתו, יצאו לסיור כדי לקבוע את מערך ההגנה.

א. התד"ל מגיע ואתו "בשורה"

זמן קצר לאחר עזיבת השריון הגיעה לכפר שיירת התד"ל (תובלת הדרג הלוחם). זו עשתה דרכה מג'יסיר לכרתיה דרך חתה הכבושה. המכוניות הביאו נשק מסייע — מנ"טים ("פיאטים"), כיתת מרגמות 81 מ"מ, כיתת מק"בים ("באזות") ותותח 20 מ"מ — תחמושת, חומרי ביצורים, מוקשים, מזון ומים. מפקד השיירה הודיע למ"פ, שהפלוגה הנוספת אשר צריכה היתה לבוא מג'יסיר לשם חיזוק מערך ההגנה, לא תוכל להשלת. כתוצאה מכך נאלץ המ"פ לפזר את פלוגתו (שמספר אנשיה לא עלה על תשעים) בקריתקף של קרוב ל-4 ק"מ — קו שנועד מתחילה לשת"י פלוגות.

מפאת האיחור בלכידת הכפר, שנגרם ע"י ה"ה" תקעות" בואדי, לא ניתן למ"פ לנצל, בשעת ההתבססות, את חומרי הביצור. כן לא היה סיפק בידו למלא פרצות במערך, במוקשים המעטים במספר (20 מונריים, 20 מוקשים קופצים 40" מוקשי בעל) שעמדו לרשותו. צות החבלנים נאלץ להסתפק בחיבול הגשר אשר לפתחה של כרתיה, מצפון-מערב לה, על ואדי אל-באוריט.

ב. מחלקה מחלקה לגזרתה

הכפר חולק לשלוש גזרות. מחלקה אחת תפשה עמדות בסביבת בית הקברות, בגזרה הצפון-מערבית של הכפר, לשם שליטה על השטח הפתוח שבין בית-עפה ועירק-סואידן לבין כרתיה. בגזרת המחלקה הוצב גם תותח ה-20 מ"מ נגד שריון אויב שעלול היה להופיע בגזרה זו.

מחלקה שניה נערכה בגזרה המזרחית, מהקצה המזרחי של בית הקברות, בחצי-קשת כלפי כביש עירק-סואידן — פלוגיה, ועד לדרומו של הכפר. בגזרת מחלקה זו הוצבו שני המנ"טים לשליטה על הכביש. נלקח בחשבון כי מחלקה זו עתידה להיות במחלקה הרורבית.

מחלקה שלישית התארגנה להגנה בגזרה הדרום-מערבית, בחצי קשת הנשענת על דרומו של הכפר ופונה מערבה עד לקצה הדרומי של בית הקברות. מחלקה זו צריכה הייתה לשלוט על השטח הפתוח שבין עירק-סואידן לבין כרתיה ועל השטח שבין פלוגיה לבין כרתיה. שתי באזות הוצבו בגזרה זו — האחת בגבולה המזרחי, לעבר השטח שבינה לבין פלוגיה והשניה בגבולה המערבי לעבר השטח שבינה לבין עירק-סואידן. כיתת מרגמות הוצבה בשטחה של מחלקה זו, בואדי המקיף את הכפר מדרום למערב.

כל מחלקה התארגנה להגנה בחזית רחבה. קיים היה מרחק רב בין חוליית לוחמים אחת לשנייה, אף-כי נשמר פיזור מתאים בין אנשי החוליה עצמה. תפישת העמדות נעשתה מחוץ לתחום הכפר, כמאה מטר מן הבתים. בגזרה המערבית נתפש הקו מעברו המערבי של הוואדי בו הוצבו המרגמות. מספרם המועט של החיילים הביא לפיזור שהיה גדול מדי והקשה על השליטה.

ג. מטח הפלוגה למקומו

מטח הפלוגה קבע את מקומו על התל שבמרכז

ומתעלות הקשר של הכפריים. כפי שכבר צוין היו אלה עמדות חפורות ששוליהן מחוזקים בשקי חול, שהיו מפורזות במקומות שונים מחוץ לגבולות הכפר ומחוברות ביניהן בתעלות קשר. עמדות אלה היו חסרות מכשולים — כמו גדרות ומיקוש — לפניהן, עובדה הנותנת מקום להנחה כי הכוח שהגן על הכפר היה בלתי־סדיר.

בעיקר סייעו ללוחמים העמדות ותעלות הקשר שבסביבת בית הקברות, מקום שאדמתו היתה קשה יותר לחפירה.

הדיפת התקפת-הנגד הראשונה

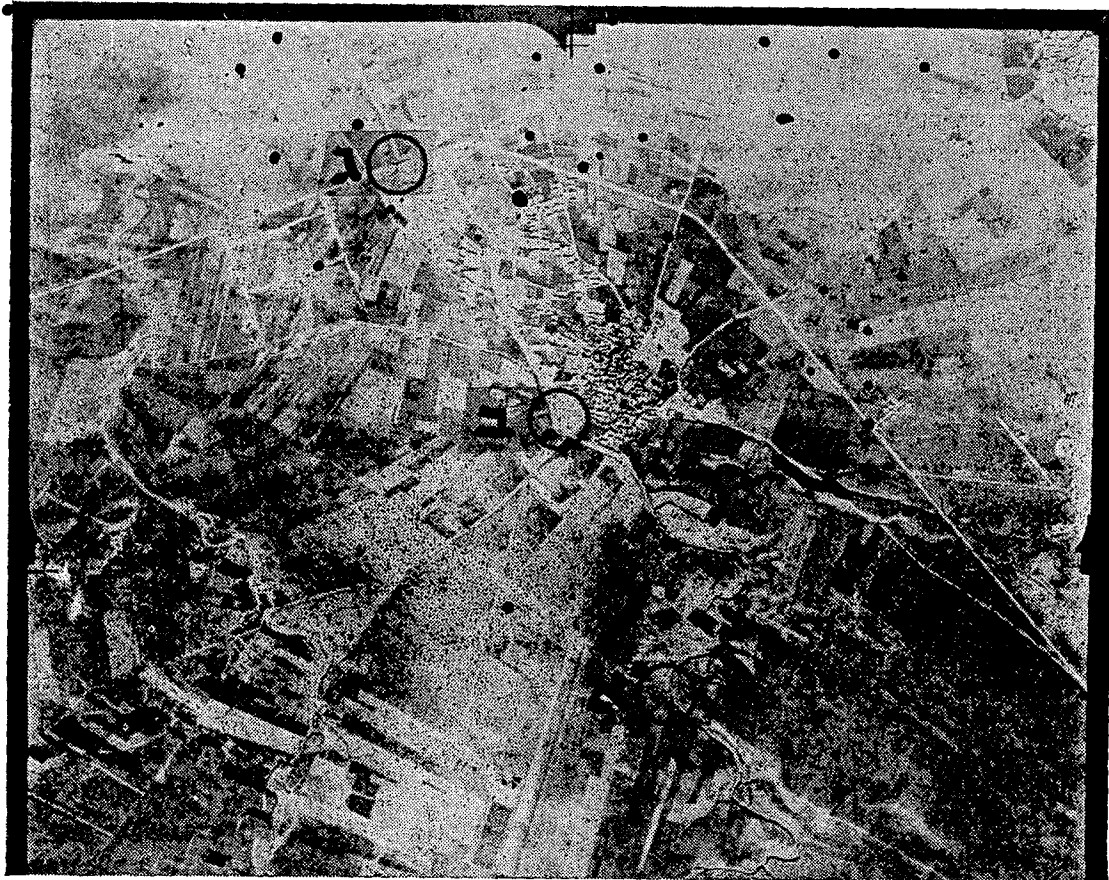
א. ההפגזה מדרבנת — להתחפרות
ביום 18.7, בשעה 0830 לערך, היינו כשלוש וחצי שעות לאחר הכיבוש, בעת שהחילים העייפים (לא

הכפר, אשר היה מקום נוח לתצפית וכן לשליטה על מחלקה שלוש ועל הנשק המסייע שהוצב בגזרת אחרייתה. לצומת זאת היתה קשה שליטתו על שתי המחלקות האחרות, בגלל המרחק. על קושי זה ניתן היה להתגבר חלקית, אילו עמדו לרשות המטה מכ" שירי טלפון, חוטי טלפון וקננים, אלא שאלה לא ניתנו לו.

סמוך למפקדה, בבנין אבן בעל קירות עבים ארגן החובש הפלוגתי את תחנת הש"ר, נזקה את אחד החדרים ודאג לרכו לתוכו את מיכלי המים שהובאו מג'וסייר.

ד. חפרות האויב חוסכות זעה

כדי ש...לא להזדקק לחובש אלא במידה מועטת בלבד" — עסקו אנשי הפלוגה בהתחפרות. בהתבצרותן נעזרו המחלקות בחלק מהעמדות

תצלום־אוויר של כרתיה: א. מקום חציית הוואדי; ב. תל ששימש מקום תצפית ומפקדה; ג. הגשר שפוצץ

חדשות מן החזית

מפקד הפלוגה מעיר בדבר ניתוק הקשר :
 „ניתוק הקשר לא ציער אותי, מכיון שבשעה
 שהקשר פעל כהלכה, קראוני פעמים רבות
 בליכך למכשיר, עד שהתחלתי לחשוב כי
 סופי להיחרג בגלל, שיחות-מפקדים'. כל
 שיחות-מפקדים' כזו הכריחה אותי לחול אל
 המכשיר ולחזור ממנו לעמדת התצפית שלי,
 כשהנני נתון לאש האויב. עם המג'ד חייב
 הייתי לעמוד בקשר, אולם מפתבר שהוא לא
 היה יחסי. היו לי הרבה מאוד ידידים וחי-
 ברים' שרצו לדעת, חדשות אחרונות מן
 החזית' ורבים מהם ביקשו, שיחת מפקד
 דים'...
 „קיצורו של דבר, הגיעו הדברים לידי כך,
 שהייתה לי הרגשת רוחה משהפסיק המכ-
 שיר לפעול”.

אש-מגן של תותחים (שלושה תותחים 65 מ"מ),
 שהיו מוצבים בג'סייר, בגלל המרחק. ואפילו אם
 היו מקרבים את התותחים עד לטוח מתאים, אף אז
 ספק אם ניתן היה לקיים אש תכליתית בגלל אי-
 הימצאן של קת'ק עם הפלוגה. אך מרגמות שהיו
 מוצבות בגובה הופעלו (בלי כל קשר עם מפקדת
 הפלוגה) נגד סוללה מצרית, שהייתה מוצבת בסבי-
 רות עירק-סואידן ואשר גילתה עלידי מגיני גובה —
 והצליח להפסיק את פעולתה של סוללה זו למשך
 זמן קצר, בשעה 1130 לער.

ג. הפגזה ממחשבת ו"הסתערות" קצרה

הפגזות האויב מתותחי 25 ליטראות ומרגמות,
 שנמשכה קרוב לשלוש שעות מבלי שפגזה בעמדות
 המגינים, נפסקה לפתע בעת שהכות התוקף — שמנה
 כפי הנראה, פלוגה — נמצא בטוח גדול יחסית מקו
 התגנה של כוחותינו. לאחר שדממו התותחים, המשיכו
 הרגלים של האויב בהתקדמותם ממערב, מסייעים
 באש המשוריינים אשר נעו משני עבריהם. חיילי
 האויב לא הצליחו לעבור את „מסך האש" של המגי-
 נים שחסם את דרכם בטוח 400—500 מטר. נראה כי
 אש המקלעים (בינוניים וקלים) והמרגמות גרמה
 להם אבידות ועצרה את התקדמותם בעודה באיבה.
 הם נסוגו ונעלמו בואדי העובר כק"מ מערבה מכר-
 תיה, בכיוון דרום-דרום-מזרח. העצרותם

ניתנה להם מנוחה מזה שני לילות (יום), עסקו
 בשיפור עמדותיהם — התחיל האויב בהפגזות הכפר.
 האש הארטילרית של המצרים היתה מכוונת למרכז
 הכפר ; ובסביבתו הקרובה של המחלקות, אשר התי-
 בססו מחוץ לגבול בתי-הכפר, לא נפלו פגזים. גם
 המטוסים ששילח האויב כדי להפציץ את הכפר מן
 האויר, הטילו את פצצותיהם אל בתי-הכפר, במרחק
 רב מקו-ההיקף שהחזיקו בו המגינים.

בשעת ההפגזה שנמשכה זמן קצר, ובעיקר בשעת
 ההפגזה שנמשכה לסירוגין כל שעות היום, השתוללו
 בכפר בעלי-החיים הרבים שנשארו בו. רבים מהער-
 בים שהפלוגה לא הצליחה לגלותם בסריקה ראשונה
 יצאו ממחבואם משנוכחו כי ההישארות בכפר הפכה
 להיות בעוכריהם.

„משמעת-הקרב" של הערבים ובעיקר זו של בתי-
 מותיהם, לא עמדה „על הגובה" והפריעה ללוחמים
 בביצוע משימתם. שכן עצם נוכחותם של ערבים
 בעורף והתרוצצות בעלי-החיים בין העמדות, היה בה
 כדי להסיח ולהטריד את המגינים. לאחרונים, על
 אף הקשיים שנגרמו להם, לא היתה שהות לטפל
 במתרוצצים „חסרי-המשמעת" בעיצומו של קרב.

פרט לתקלת המתרוצצים, נזמה כי ההפגזה
 הביאה עמה ברכה. היא לא מנעה — מהיותה מכר-
 ונת למרכז הכפר — את התבצרותם המסודרת של
 האנשים, אשר מנסיונם בהפגזות בעבר (69, ג'וליס)
 למדו כי פגזים החולפים מעליהם אינם מסכנים אר-
 תם. מאידך-גיסא דרבנה, על אף אי דיוקה, את
 המגינים להתחפרות קדחתנית.

ב. האויב נערך להתקפה

בשעה 0900 הבחינו המגינים בכוח אויב מתרכז
 בסביבת עירק-סואידן השוכנת כשלושה ק"מ מערבה
 לכרתיה. חצי שעה לאחר זאת הופיעו בדרך העפר
 המחברת את בית-עפה לכרתיה, ארבעה משוריינים
 שהתפרסו במקביל לכביש פלוג'ה-עירק-סואידן,
 בטוח 300—400 מקו ההגנה, משוריינים אלה, שנשארו
 בשטח עד הערב, שימשו כנראה להבטחת אגף ולמ-
 גיעת התערבות כוח יהודי מכיוון חתה.

סמוך לכך הוגבר קצב ההפגזה, וכוח מצרי,
 מורכב מרגלים ושריון, החל מתקדם מכיוון מערב
 לעבר עמדות המגינים.

קשר האלחוט עם המטה הקרבי של גדוד שלוש,
 אשר נשאר בג'סייר, לא פעל אלא לסירוגין בשעות
 המוקדמות של הבוקר. על-כן לא ניתן למסור לגדוד
 בקביעות על המצב, אי אפשר היה להפעיל ולנהל

של הרגלים הביאה בעקבותיה גם את הפסקת התקדמות השריון.

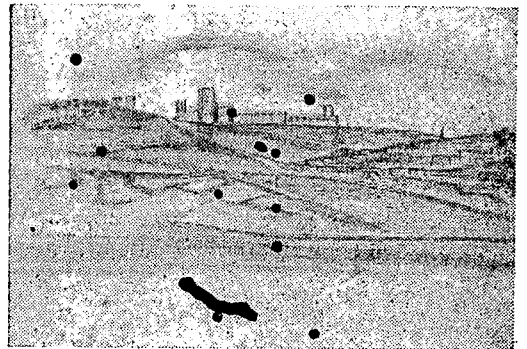
המ"פ הניח כי התוקפים שנהדפו, אינם אלא עתור דתו של המג"ד המצרי במקום, שהוטלה לקרב; וכן הניח כי המצרים יטילו שום ספק תוך זמן קצר את העתודה החטיבית שלהם.

התקפת-הנגד השניה

ואכן, כשעתים לאחר ההתקפה הראשונה, שנהדפה בשלביה הראשונים, הבחינו המגינים מאודש בריכוזי אויב הנערך להתקפה.

בתקופת הביניים שבין ההתקפה הראשונה לשניה, הועברה ידיעה ללוחמים כי ההפוגה תכנס לתוקפה עם ערוב היום. ידיעה זו חיזקה את הלוחמים אשר מצאו עידוד בעובדה כי „הקרב לא ימשך לנצח". נושאי השעונים מביניהם הציצו בשעוניהם וחישבו עוד כמה שעות...

אותה שעה הצץ, כנראה, מפקד האויב אף הוא בשעונו והרהר — יש לעשות מאמץ עליון לשנות את פני החזית בשעות האחרונות שלפני ההפוגה...

המראה מכתיה אל משטרת עירקסואידן — שטח הכינוס של האויב

א. הפעם תוקף גרוד

בשעה 15.00 לערך הבחינו המגינים בשתי פלוגות רגלים של האויב שהגיעו ממערב ומדרום-מערב בליווי משוריינים (15 כלים) ומחלקת טנקים קלים (4 כלים) ששימשו להם כחיפוי. התקדמות האויב היתה מלווה הפגזה חזקה ומדויקת מבראשונה של תותחי 25 ליטראות ומרגמות — שהיו מוצבות כנראה, בגיא שבין מצודת עירקסואידן והכפר הנושא שם זה. מבנה התנועה של האויב היה כזה: באגף השמאלי של חזיתו נעו משוריינים ושני טנקים, כשמאחוריהם

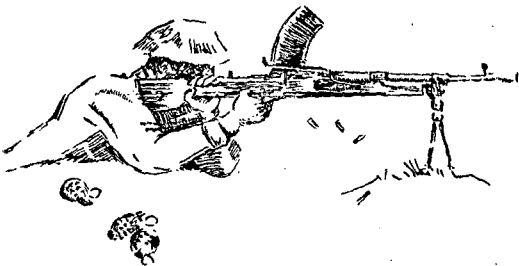
נעה פלוגת-רגלים במבנה של שתי מחלקות קדימה. באגף הימני נעו שוב שני טנקים, מספר משוריינים ופלוגה במבנה כנ"ל. המבנה הכללי של תנועת האויב היה מעין ראש-חץ אשר המשוריינים, שנעו באגפיו וסייעו באש מטוח-גדול יחסית, יצרו את צלעותיו וארבעת הטנקים-הקלים את חודו. הרגלים נעו — ארבע מחלקות, לפנים ושתיים מאחור — מאחורי השריון, מסתייעים במחסה גופו ובאשה, בתנאי-הקרקע ובשטח.

פלגת אויב נראתה יוצאת גם מפלוגיה, אך זו לא פעלה ישירות כלפי כרתיה. תפקידה היה, כנראה, בדומה לתפקיד המשוריינים שהנפיעו מכיוון בית-עפה: לתבטיח את ניתוקה של כרתיה מהכוח היהודי השכן בחתה ובג'וסיר.

ב. המצרים מתעוררים

המגינים נצרו את אישם, נתנו לאויב להתקרב ממערב ומדרום-מערב, ושתחו באש רק בשעה שהגיעו חייליו לטוח יעיל (300 מ') של כלי הנשק שבידם. אולם צות התותח נאלץ לפעול נגד השריון לטות דחוק, כיון שמקום הצבת התותח בסביבת התל והטרי פוס של התותח — בו אין אפשרות להנמכת הקנה — גרמו לכך, שיחיה לו שטח מת גדול דוקא בטוח הקרוב. מפקד התותח האמץ רב סמל ספינקל-שטיין ציוה על אנשיו לשנות עמדה והוא עצמו חפש מקלע והחל מפעילו במו ידיו כדי לחפות עליהם. אך האויב, שהתנועה משכה את עינו, עקב אחריו באש והוא נפצע פצעי-מות, בעודו גחון על מקלעו. לאחר שצות התותח שינה את עמדתו המשיך לפעול בו עד אשר התקלקל. התוצאות של פעולתו היו עגור מות וכנראה שקליעיו בני ה-20 מ"מ לא חדרו לשריון כלי הרכב של האויב.

בהתקפה שניה זו לא נעצר שריון האויב כשנעצר רג הרגלים הנלוים אליו, אלא המשיך להתקדם לפניהם.

מפקד נועז

על עודדוהו של מפקד מצרי מספר המ"פ: "בעת שארבעת הטנקים היו מולנו והיתה הפסקה מסוימת בהתקדמות ההתקפה, העז אחד ממפקדי האויב להסתובב בין הטנקים כשהוא נמצא במרכז הגזרה הנ"ל תונה תחת אשנו, בטוח 200—300 מ' מעד דותינו. פתחנו עליו באש במכוון. המצרי התנהג באומץ ונשאר עומד בין הטנקים, אחר ניגש לרגלים ומסר להם הוראות. כל זאת עשה, לא בריצה או בקפיצות, אלא בחליכה בושחת ומעוררת את אנשיו".

לטוח זה. אחד מהם הקדים את חברו ועמד לפרוץ לתוך המערך בעוד חברו מחפה עליו. שני הטנקים הנותרים, שנעו דרומית מחבריהם, שמרו על טוח גדול יותר; אך נראה כי כאשר ראו את חבריהם מתקדמים החלו חשים אף הם לעבר מקום הפריצה. הרובאים הבודדים, בגזרה שלעברה התקדם השריון, המשיכו באש על הרגלים שמאחורי הטנקים.

מפקד הפלוגה — אשר לאחר השמדת התותח נשארו לרשותו, כנשק נגד טנקי, שני מנטי"ם עם שש פצצות, ואשר בגלל האיחור שחל בהתבססות לא הספיק להפעיל את החבלנים בהנחת המונריים — חש בסכנת פריצת האויב. הוא תכנן קרעמדות שני למקרה בו יצליחו המצרים לפרוץ את הקו הראשון. בתוך קבוצת בתים בסביבת התל ריכוז מספר אנשים.

ריכוז התחמושת הפלוגתי נמצא ליד מטה הפלוגה. המ"פ מציין לטוב כי על אף אש זו היו הרצים, שמונו לתפקיד ספקים של תחמושת, ממשיכים באספקתה — לבאזות ולשאר הכלים. במיוחד צוין יחזקאל, הצעיר בן השבע עשרה, שרץ מספר פעמים כמספר שנותיו מריכוז התחמושת הפלוגתי אל כל מקום נדרש.

והפעיל את חולית החבלנים, בפקודו של קצין החבר להגדוד, להכנת בתים אלה להגנה. הללו אף הניחו מספר מוקשים במבואותיהם של הבתים, כדי להקשות על האויב את החזירה אליהם.

ד. המנ"פ "מציל" את המצב

ברגעים קשים אלה, שינתה את פני הקרב חולית המנ"פ ("פיאט") של רון פלר. החוליה — אשר הוצאה עוד בהתקפה הראשונה מהקטע המזרחי הש"קט, של המחלקה השניה, והועברה לקטע הדרום מערבי של המחלקה הראשונה — יצאה לעבר הטנק הפורץ כדי לחסלו. בתנועתה לעבר הטנק ניצלה את מחסה הואדי וגדר צברים. המנ"פ הופעל, פגע בטנק הקדמי והוציאו מכלל שימוש.

ההשפעתה של פגיעה זו על האויב היתה, כנראה, גדולה מערכה הממשי. הטנק השני, שהיה סמוך לטנק הנפגע, פנה לאחור ונסוג כשהטנקים האחרים והמ"פ שוריינים שבאגפים נעים בעקבותיה. הרגלים נסו, כמובן, אף הם. היתה זו בריחה של ממש משדה הקרב ולא עברו דקות ספורות ומכל "ראש-החץ" המאיים

אידיק הפגיעה של מרגמות המגינס, אף הוא עודד את האויב בהתקדמותו. מ"פ ג' הבחין גם הוא בטיוח הבלתי-ינכון של המרגמות. הוא חש לבדוק את סיבת הדבר וגילה כי המרגמות פעלו על פי מפה בלבד, באשר מפקדן בחר בעמדה שהיתה "נוחה לאיש התצפית", במקום שהיתה "נוחה לתצפית". מיד נתן הוראות לתיקון המעוות, אך בינתיים בוזבו חלק ניכר מן הפגזים.

כרגיל רבו המעצורים במקלעים ואם כי רבים מהם חוקנו — לעתים ע"י שימון בעזרת קופסת מרג"ינה ממנות הקרב — ניצל האויב את ההפסקות שחלו מפעם לפעם באש המגינים והמשיך בהתקדמותו. זו היתה איטית אך מסודרת, ומשהתקרבו התוקפים ניתן היה להבחין כי הם נעים ממחסה למחסה, ובחיופי הדדי.

ג. הבאזות בולמות את הרגלים

המכשול העיקרי בפני התקדמות האויב, היתה אישם של הבאזות — ובמיוחד, אישה של זו שבגזרה המערבית, אשר פעלה ללא מעצורים וגרמה לכך שהרגלים פיגרו אחר הטנקים פיגור רב. טנקים אלה חפשו עמדותיהם נוכח תעלת-הקשר והעמדות שבגוריה המערבית של הכפר. הם השתהו קמעה, מחכים להתקדמות נוספת של הרגלים, ובינתיים פיזרו אש על-פני השטח כולו.

משקרבו הרגלים המצריים אל הטנקים המשיכו אלה להתקדם לעבר קו ההגנה והגיעו לטוח של 150 מטר ממנו. כאשר אש הנשק הקל לא היתה להם למכ"שול, שני טנקים המשיכו בהתקדמותם אף מעבר

של האויב לא נותר אלא חודו הפגום בַּדְמוּת טנק
בדרך מעלה עשן.
כדי לחפות על הנסיגה, פתח האויב בהפגזה חזרה
שה, אך נראה, שמחמת זהירות יתר שלא לפגוע
באנשיו, הפעיל את אש הארטילריה לחלק האחורי.

של המתחם. דבר זה לא הפריע למגינים לזנוב
בנסוגים.
כאשר עברו שריוני האויב על יד הפלוגה התוקפת
פת הקרובה אליהם התרוממה זו, נתונה — כנראה
— להשפעה הפסיכולוגית ההרסנית של נסיגת

רון פלר מספר :

העמדה שלנו, אשר ירשונה מהערבים, היתה עשויה שכי חול מוגבהים ולא כל הסוואה. עליכן גילוח המצרים
ונקל היה להם לכסותה באש. כדוריהם פגעו בשקי החול, קרעו בהם חורים ואילצו אותנו, שלושה במספר, להתבאר
בחובה מבלי להרים ראש, באשר אפילו הצצה בלבד היתה בחזקת סכנה.

מאחר שהמצרים הוסיפו להתקרב יותר ויותר אל עמדותינו ומכיון שנוכחתי לדעת כי אין כל אפשרות פעולה
מעמדה זו, החלטתי לפעול ממקום אחר. נטשתי את העמדה ביחד עם חברי מבלי שהיה באפשרותי להודיע זאת
למפקדי וירדתי אל הוואדי שבינה לבין הכפר. השארתי את המנ"ט ופצצותיו בידי שני חברי לעמדה והתחלתי
תר אחר דרך תנועה שתאפשר התקרבות אל הטנקים של האויב. לאחר שבחיתי שטח מתאים לכך, עליתי אל
מטה הפלוגה. במטה נשאלתי מה מספר הפצצות שבידי.

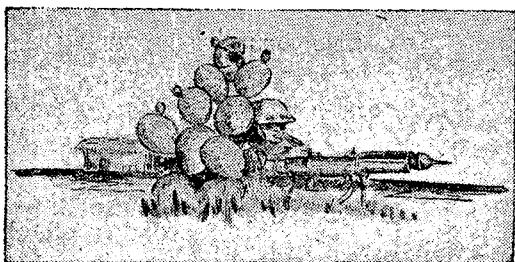
באותה הזדמנות הבעתי את דעתי לפעול נגד השריון וקיבלתי אישור על כך. כן ביקשתי מן המ"פ שיוציא
הוראות לאנשינו, לבל יכסו באש את הגורה שאתקדם בה.

בשובי לוואדי לאחר קבלת צוורו של המ"פ, לא היה נעים ביותר, שכן נכנסתי מחדש לתחום כדוריהם של
המצרים ואלה התירו רסיסי אבן וחול מסביבי.

בואדי הצטרף אלי שבתאי עם פצצות המנ"ט, התחלנו נעים לאורכה, צפונה, כדי שנוכל להתקרב אל
הטנקים בדרך שבחיתי בה. לכאורה התרחקנו מהם, מבחינת הכיוון הישיר שבינם לבין עמדתנו, אך לצורך
הקליעה אל המטרה ביקשנו להתקרב אל הטנקים מן האגף. אחרי שעברנו כברת דרך יצאנו מהוואדי והתחלנו
להתקרב לעבר הטנקים בזווית, בחסות גדר צבר אשר הסתיימה במרחק מה מהם. התפללנו בלבנו שגזלית
להגיע למקום שבחיתי, לפעול בו בטרם ימשיכו הטנקים להתקדם.

התקדמותנו נעשתה קשה יותר ויותר במידה שהתקרבו אל הטנקים. אולם אנו המשכנו בזחילה עד הגענו
לנקודה ממנה ראינו בבירור את תנועות חיילי האויב הנעים מאחורי הטנקים. מטרתנו היתה הטנק שעמד בראש
ההיה הקרוב ביותר. סמוך לטנק זה, מצדו האחורי, הבחנו בחייל מצרי אשר הביט סביבו בערנות רבה ומפניו
חששתי ביותר. כל פעם שנדמה היה לנו כי מבטו מופנה לעברנו נצמדנו אל הקרקע לבל יראנו, אך כאשר מבטו
הופנה לצד אחר הוספנו להתקדם.

לאחר זחילה איטית ומיגעת הגענו לטוח כה קרוב עד כי תנועה בשניים היתה עשויה להתבלט ולסכן את
ביצוע הפעולה. המשכתי, איפוא, להתקדם יחידי לקצה גדר הצבר, שמרחק כ-40 מ' הפריד בינו לבין הטנק הקידמי
מי, ואילו שבתאי נשאר מספר מטרים מאחור. בקצה גדר הצבר הכנתי את המנ"ט לפעולה. הבנתי שעם היריה

הראשונה יתגלה למצרים מקום פעולתי ויהיה צורך, על
כן, לירות את הפגז השני מיד. זוכר אני את הלבטים
שהיו לי בעת הלחיצה הראשונה על הדק המנ"ט. ידעתי
את הערך המכריע שבלחיצה זו. לחצתי והפצצה זינקה,
פגעה אך החליקה ולפיכך התפוצצה בלא לגרום נזק.
מיד פתחו המצרים באש בכיוון שיחי הצבר ואף פגעו
בם. הזדרותי ויריתי את הפצצה השניה והפעם הצלחתי
תי לפגוע פגיעה ישירה בטנק. נשמעה התפוצצות
אדירה והשטח כולו כוסה עשן...

השריון, והחלה נסה בבהלה לאחור מבלי לבצל את תנאי הקרקע.

במנוסתו קצרה באויב אש הבזה. כן הפעילו המרגמים את המרגמות, אם כי מספר פגזיהן היה עתה מצער.

הפלוגה השניה והשריון המרוחק יותר, אשר החל לפני כן להתקרב לעבר מקום הפריצה, נסוגו בסדר ותחת חיפוי הדדי. נראה כי לאנשי פלוגה זו היתה הרגשת בטחון בצל השריון שנשאר לידם.

ה. הפוגה בקרב

בינתיים נטה היום לערוב ולמגינים התחיל "לה-איר" החושך — שכה חיכו לו באשר העיד על התקרבות מועד ההפוגה.

מצב רוחם של האנשים היה טוב וגם מצבם של הפצועים (8 במספר), אשר רוכזו בנקודת האיסוף שליד מטה הפלוגה, הניח את הדעת. הפסקת האש נוצלה לחלוקת מזון ללוחמים, אך אלה בחלו באוכל מן הקופסאות ובכרו לשחות מיץ מפוסטר שנמצא להם בשפע. מאחר שניתן היה להשתמש בכל הכמות שבנמצא, שנועדה לשבעה ימים, לרגל ההפוגה הקרובה.

כן ניצל המ"פ את ההפוגה בקרב לשידוד מערך ההגנה בחזקת הגזרה המערבית של המתחם. בי-השאר העביר את הבאזה מהגזרה הדרומית, לגזרה המערבית.

ז. טנק, "מתנה" לאויב

במרכז גזרה זו עמד הטנק שנפגע, אשר שימש מרכז להתענינותם של הלוחמים. קבוצה של מפקדים קרבה אליו ובחנה אותו מקרוב. במרכז הטנק, מעבר למושב הנהג, נתגלה חור שהעיד על מקום הפגיעה. קצין החבלה, שבחן את הטנק מזווית ראייה "מקצר עית", הציע לפוצץ את הטנק המצרי, אך המ"פ טען שמוטב להשאירו כ"עדות לנצחון" עד שתמצא הדרך לגררו לעורף.

בעוד הדיון בשאלת הטנק עומד בעיצומו, חיסלו המצרים את הויכוח בפתחם בהפגזה חדשה. פלגת רגלים, שתלבושתם היתה שונה מן הרגיל (חבושי כפיות בניגוד לתוקפים הקודמים שהיו חבושים כור בעירפלה), נראה מתקרבים מכיוון דרום-דרום-מערב, ללא סיוע שריון ובמבנה בלתי מסודר. שתי הבאזות קצרו במתקרבים, אשר כפי הנראה התכוונו ללחוץ על המגינים כדי להוציא נפגעים, או — מה שמתקבל יר-חר על הדעת — כדי לתפוש משלט.

עם רדת הלילה, לאחר כניסת ההפוגה לתוקפה (שעה 1900), נראה מספר שריזונים מצריים כשהם מתקרבים לעבר הטנק הנפגע. הללו התקדמו במבנה מתאים, אך ללא מתן אש, ללא סיוע ארטילרי וללא ליווי רגלים. מתוך רצון לשמור על ההפוגה ובגלל מחסור בתחמושת מנ"טים (נשארו בידי הפלוגה 4 פצצות מנ"ט בלבד), החליט המ"פ שלא לפתוח באש. לאורו המלא של הירח נראה שריון האויב תופש עמדות להבטחה בעת שאחד הטנקים התקרב לטנק הנפגע, ככל אותו לגופו בשרשרת וגררו לעבר קוי המצרים. אותה שעה היה קצין החבלה מתהלך וזועף, וטענה בפיו: נתנו למצרים טנק "במתנה".

זמן מה לאחר-כך, הגיעה פלוגה א' של גדוד שלוש כדי להחליף את המגינים. ההחלפה נעשתה במהירות והיתה בלתי מסודרת בגלל חוסר נסיון וב-עיקר כתוצאה מהעייפות הרבה של המגינים, אשר עם כניסת ההפוגה נדמה היה כאילו נסתיימה בשבילם המלחמה. עייפותם הרבה של האנשים, אשר שני לילות ושני ימים עבדו ללא הפסק, לא עשתה אותם אדישים לנצחון, אדרבה הם היו גאים. עליו וראו בו המשך המסורת שמאז קרב ג'וליס.

האויב עוקף את הטריז

בלילה שלאחר כניסת ההפוגה לתוקפה וביום של-מחרת, התבצר האויב בקדחתנות בגבעות שמדרום לכרתיה, מדרום-מערבה וממערבה. ע"י תפישת משל-טים אלה, שבעה במספר (ראה מפה מצורפת), חשב האויב לסגור את הפרצה אשר בקע כיבוש כרתיה ברצועת החנק המצרית סביב הנגב, וכן ביקש להבטיח את דרך העפלה אלג'יה — עירק-סואידן, שה-פך אותה ל"דרך-בורמה" שלו.

אותו יום (19.7) הופיע לגבולות כרתיה קולונל מצרי, בלוית שתי אחיות רחמניות, כשהוא נושא בידו דגל לבן, ובקשה בפיו: לאסוף את הרוגיו. הרשות ניתנה לו בתנאי שהדבר יעשה על-ידי בלתי לוחמים. מסירותו של מפקד הגדוד לאנשיו הפכה לשיחת היום בקרב מגיני כרתיה. היא העידה כי אין לזלזל באויב ולזלזל-כולל; ומבלי שיהיה בעובדה זו כדי הפחתת שמחת הנצחון, סילקת הרגשת יהירות מסוכנת, וחיוקה את רצון לוחמי החטיבה לאזור כוח ולהת-אמן לקראת הקרב המכריע.

מלקח הקרבות בכרתיה

הידיעות שהושגו ע"י תצפית מפקדים מגויסיר, מרחק 5 ק"מ מהיעד, אף בהן לא היה כדי להוסיף הרבה.

על כן נותר, למעשה, מקור חשוב אחד: הסיורים. מפאת חוסר זמן הוצאו הסיורים בלילה אחד לגור רה צרה: חמישה פטרולים (לחתה, לכרתיה, לבדיקת הדרך אליה, לבדיקת מקומות החסימה ממזרח וממערב לכרתיה) — לשטח של 10 ק"מ מרובעים. התור צאה היתה שפתיחת, אש אויב על פטרול אחד — שעוררה את החזית המצרית כולה — הפריעה לפטרול אחר בביצוע משימתו. דבר, זה מוכיח מחדש את חשיבות התכנון המדוקדק של הוצאת פטרולים מכינים — דרכי תנועתם, שעת יציאתם ותגובתם במקרה של התקלות באויב.

בגלל הסיבות שנמנו לעיל לא היו לגדוד ה"קומנד" ד"ר התוקף ידיעות בדוקות על כרתיה וסביבתה, פרט לשטח שבין גויסיר לשדה התעופה של פלוג'ה. הגדוד נאלץ, איפוא, לשאוב את ידיעותיו מן המפה בלבד — דבר שהביא בעקבותיו תקלות, כך למשל, נאגלתה דרך — אשר סומנה על המפה כחוצה ואדי — כבלתי ניתנת למעבר כל רכב והכשרתה גולה זמן רב, אף דחתה, את מועד פתיחת ההתקפה. מסתבר שהסתמכות בקביעת צירי תנועה, על מפה בלבד — לא כל שכן אם המדובר הוא בקביעת צירי תנועה לכלי רכב, — כרוכה בסכנת שיבוש לוח"הומנים, ולעתים אף ביותר מזאת.

ב. התוקף בלילה — כוחו בהפתעה

החדירה העמוקה שכיבוש כרתיה חייב, ורעש מנועי כלי-הרכב, הודיעו לאויב על התקרבות ההתקפה. בכך נתקפחה ההפתעה בזמן — אחד הצדדים של מומנט ההפתעה (מומנט שהוא היתרון העיקרי בהתקפת לילה). לעומת זאת הושגה ההפתעה בשתי נקודות אחרות: הפתעה במקום והפתעה בסוג הכוח הפועל.

1. הפתעה במקום.

בהתקפת כרתיה היתה ההפתעה במקום כפולה: הפתעה בעצם בחירת כרתיה כיעד והפתעה בכיוון הפריצה אל כרתיה מן העורף, אל מול התל. שעה שכרתיה נבחרה על ידי החטיבה כיעד, הניחו שהאויב לא יצפה להתקפה במקום זה. ואכן, הפנית המאמץ העיקרי במבצע "מות לפולשים" לכרתיה, הפתיעה את האויב.

משבאים לסכם את פרשת קרבות כרתיה, ניתן לציין כמה הישגים:

- (1) כרתיה נכבשה באבידות אדם מועטות.
- (2) מגיני כרתיה הדפו שתי התקפות נגד של האויב.
- (3) כיבוש כרתיה יצר טריז בין בסיסי האויב המוצבים לאורך כביש מגידל—בית ג'וברין, אשר מנע בעד האויב מלהשתמש בדרך הטובה לתחבורה ואילצו לפלס דרך אלטרנטיבית, גרועה יותר. כן אולץ האויב להשקיע כוחות בתפיסת משלטים חדשים, לצורך הבטחת "דרך בורמה" שלו מפני האיום שיצרו כוחותינו, כדי שיוכל הוא לקיים את ניתוח הנגב מגוף המדינה.

לעומת זאת יש לציין, שאף כל הצטמצם המרחק בין משלטינו לבין אלה של חטיבת הנגב — הדרך לנגב לא נפרצה.

אופייני הקטע הבא מתוך סיכום של חטיבת גבעתי ל"עשרת הימים": "בעית הנגב המנותק אינה ניתנת לפתרון קטן וחלקי, באשר כדי לפרוץ את הדרך לנגב, יש צורך ליצור מסדרון משלטים — ברוחב המותנה במקום הפרצה — המחייב החזקת כוחות גדולים מאוד לשמירתו בפני ניתוק". כוחות גדולים כאלה נראה שלא היו בסוף "עשרת הימים" בחזית הדרום.

בסיכום אג"ם לאותה פרשה אנו מוצאים:

"מסיבת לחץ האויב ועדיפותו בכוח אדם ובציוד — היה בלתי אפשרי להשיג הישגים בפריצת הדרך לנגב, פרט לכיבוש כרתיה".

נעבור עתה לסיכום הפרשה לשלביה.

תכנון הפעולה

א. מחסור בידיעות סופו תקלות

הידיעות שהיו בידי החטיבה על כרתיה וסביבתה ועל מערך האויב בה לא היו מדויקות:

הערכת עצמתו של האויב במקום נעשתה עפ"י עדות קצין מצרי שנשבה בבית-עפה — אשר נתגלתה כבלתי נכונה — ועפ"י השערה. הוקש היקש מבית-עפה, אשר עליה היו ידיעות ברורות, והכוח בכרתיה הוערך, איפוא, בשתי פלוגות סדירות (היתה גם הערכה קטנה יותר). כתוצאה מכך הופרש לכיבוש כרתיה כוח אשר לאחר-מעשה נראה כמוגזם.

נראה שמפאת דלותם של כוחותינו במלחמת-העצ-
מאות, לא ניתן היה להמנע מן הצורך ביצירת "כח-
חות-משימה" — מיחידות שונות בעלות רמת-אימון,
אולד-פעולה והרגלים שונים, יש להבין מספר ניכר
מהתקלות שהתגלו בקרבות על רקע זה.

גם במקרה שאנו דנים בו, לא היו ההכנות המוקד-
דמות לשיתוף פעולה וכן התיאום בין שתי היחידות
הלא אורגניות, שאוגדו לצורך המשימה — מושלמים:
מ"פ הרגלים לא השתתף בסיוור המכין של מפקדי-
ה"קומנדו", כן לא נערך כל תרגול מוקדם של הרג-
לים והשריון בפעולה משותפת, למקרה בו יתגלה
צורך בשיתוף כזה. כמובן שחלק מהליקויים הנ"ל
בע מתוך קוצר הזמן שבין ההחלטה על כיבוש
כרתיה לבין ביצועה.

לכידת הכפר

א. ההחלטה — צורך אף בשמחה הכינוס.

שטח הכינוס (ג'וסיף) של הכוח שתקף את כר-
תיה היה טוב. העצים שהיו פזורים בכפר, שדות
הדגרה שלא נקצרו וערימות הקש של אותה תבואה
שהערכים הספיקו לקצרה לפני שהכפר נכבש, נתנו
הרבה אפשרויות להצלמת הכוחות מתצפית מן
הקרע ומהאוויר.

היקף הכפר איפשר פיוזר של היחידות ושל
הרכב. כן היו קיימות דרכי גישה ויציאה
נחות אליו וממנו. אולם התנועה אל ג'וסיף נעשתה
לאורו של יום ורק פלא הוא שהאויב, אשר
היה מקיים סיוור-אוויר מתמידים, לא גילה אותה
ולא הפציץ את שדרת השריון בתנועה.

ב. מבנה נכון ומהירות בתנועה — משמשים
אמצעי-אבטחה.

על הבעיה שגרמה אש-האויב בשטח שדה
התעופה התגבר הגדוד מבלי להתעכב. וזה — בשל
מבנה התנועה הנכון שלו וכן בשל התרגול
מראש. הגדוד היה, כאמור, בעל נסיון למקרה של
התקלות. ואף ניתנו לו הוראות מוקדמות: "להסתייע
במחסה שריון, לא להוציא את הראש, לא להתעכב
בגלל תקלה שאירעה לאחד מכלי-הרכב בתנועתו.
לנוע קדימה ורק קדימה".

ואכן בשעה שנתקל הגדוד באויב בשטח שדה
התעופה, גבר עליו בעזרת מהירות ומכת-
אש ואבידותיו היו מועטות.

מסתבר שהמצרים ראו כבר זה כנקודה שב-
עורף, מוגנת ע"י מצבים בחזית ובאגפיה, ועל-כן
לא הקדישו לה תשומת-לב מספקת.

מפקד ה"קומנדו" שאף להשיג הפתעה אף בכיוון
הפריצה לכפר. למענה מוכן היה להסתכן ולנוע בג-
בולותיה של פלוגה ולאחר-מכן לחצות ואדי קשה
למעבר כלי רכב. הדגש ששם בנקודה זו נשא פרי:
האויב החל בבריחה מעצם הופעת הכוח בעורפו, עוד
בשעה שהיו יחידותינו בשטח ההיערכות.

2. ההפתעה בסוג הכוח הפועל
ההפתעה בנקודה זו התבטאה יפה בכיבוש כרתיה.
היתה זו הפעם הראשונה בה הופעלה יחידה משור-
ינת-ממונעת בחזית הדרום ורישומה על המקומיים
היה גדול מאוד.

ג. פשטות במידה-יכולה — ברכה בה.

המגיד נקט תכנית פשוטה, השאיר הרבה
נקודות לפתרון בתוך הקרב עצמו. שכן תכנית פשו-
טה תהיה מובנת לכל הדרגות ותתבצע עליה, במלוא
היעילות, כן תהיה תכנית כזו נוחה לשינוי תוך כדי
הקרב, כלומר: גמישה.

ד. אי ריתוק האויב — פתח לפכנות.

אולם נראה שבתכנית הפשוטה והגמישה הונחה
נקודה חשובה, היא: ריתוק האויב שבכרתיה על-ידי
אש או ע"י הטעייה. תכליתו של ריתוק כזה, בהתקפה
המכוונת לעורפו של אויב, למנוע מן האויב אפשרות
של התארגנות לערף. ריתוק מעין זה לא בוצע ואי-
לו היה האויב נרצח יותר יכול היה לנצל את השהות
שניתנה לו שעה שעסקו יחידותינו בהכשרת הוואדי,
כדי לשנות את מערכו בהתאם לכיוון ההתקפה המ-
שוער.

ה. למבצע במשולב — ימים היכרות היחידות
ואימוץ המתאים.

תכניתו של מג"ד ה"קומנדו" היתה ברורה לאנ-
שיו, מה שאין כן לאנשי פלוגה ג' המצורפת אליו.
לאנשי הגדוד היתה רמה טובה של אימון, כן היו
להם נסיון ובטחון יתר. על-כן די היה להם בפקודה
קצרה, לא פירוטית של השיטה. נתגבשה אצלם
כמעט "תרגולת" למקרה של התקלות באויב.
לפלוגת הרגלים המצורפת היה שיתוף הפעולה
עם יחידה משורינת ממונעת משהו חדש. היא היתה
זקוקה להסברים ולתרגול.

1. בהתקפה — רוח רמה כמוה כנשק.

ברגע שעבר סוף-סוף הגדוד את הוואדי — התעורר לחיים. נראה היה כאילו ארבע השעות הארוכות והמיגעות בואדי לא השפיע עליו כלל. אמת, בזמן השחייה בואדי היה מי שהציע לחזור. אבל ברגע שנערך הגדוד מעברו האחר של הערוץ, כמו דבקה דבקותו של המפקד במטרה בכל אנשיו — ואלה שביקשו לחזור בכללם.

היתה זו דוגמה לדבקות במטרה בכל תנאי, שבל-עדיה לא יתכן כל נצחון בקרב.

2. כמות-אש כשהיא נכפלת בריכוזה — מתנה עצמה.

בתנועה אל היעד רוכזה כל אש למקום בו עמד לפרוץ הגוף התוקף. האש שהונחתה הופעלה לפי פקודה: בבת אחת פתחו מרבית כל-הנשק של הגדוד באש מהירה. „מכת-אש“ זו הוכחה כיעילה. ורישומה היה גדול ביותר. האויב נשבר והיעד נפל ללא לחימה עליו עצמו.

הוכח מחדש עד כמה אש נשק-קל המרוכזת לגזרה צרה והמופעלת בבת אחת מכל הכלים — צילה לשבירת המורל של האויב.

ה. הפתעה ועצמת-אש שוברות רוחו של האויב שלוש היו הסיבות העיקריות לכיבושה הקל של כרתיה:

(1) הפתעה בכיוון ההתקפה, שבאה לאויב מעורפו הבלתי ערוך להגנה.

(2) הופעת יחידת שריון ממונעת בפעם הראשונה בחזית הדרום הבהילה את כוח האויב שהיה בעיקר מקומי, וגרמה להסתלקותו מחוץ לכרתיה.

(3) עצמת האש הבלתי רגילה, שניתכה על הכפר בבת אחת מתוך למעלה מעשרים מקלעים בינוניים וקלים.

העמידה בפני האויב

א) התבססות ראוי שתוכנן מראש.

הנסיון שנרכש בחזית המצרית הורה כי במרבית המקרים התקיפו המצרים את כוחותינו התקפת-נגד ביום שלאחר הכיבוש. וכן הורה כי החזקה ביעד אינה קלה מכיבושו (המצרים מגינים על מקום מסוים,

3. יש לקיים קשר בין יחידות הפועלות באותו שטח.

גם פלוגת הרגלים המצורפת נחלצה מתקלות בתנועתה להערכות והן: (1) אש האויב שהפלוגה נקלעה לתוכה על-יד שדה התעופה של פלוגה; (2) אש אנשי גדוד ה„קומנדו“ — שכוננה אל ערבים בורחים — אשר עברה סמוך לאנשי הפלוגה, בשעה שהללו התקרבו לשטח ההערכות.

את שתי אלה ניתן היה למנוע, אילו היה קיים קשר בין פלוגת הרגלים וגדוד הקומנדו בשעת תנועתה להערכות. בעזרתו יכול היה גדוד ה„קומנדו“, לאחר שנתנסה באש ממקום זה, להזהיר את פלוגת הרגלים מפני התקרבות לשדה התעופה. כן אפשר היה אז להפסיק, ע"י הודעה מהפלוגה לגדוד, את האש המסוכנת שנורתה בעקבות ערבים בורחים ואימה על הפלוגה המתקרבת לשטח ההערכות.

ד. שהייה ארוכה בשטח-היערכות „מזמינה“ פעולות-אויב.

דומה כי שטח ההערכות היה קרוב מדי בשביל יחידת שריון ממונעת, המשמיעה רעש רב עד למרחוק. אין כל ספק שהאויב הבחין בכוחותינו שעמלו שעות בהכשרת הוואדי. אמנם הובטח שטח ההערכות, אבל אילו היה מצוי בכרתיה אויב בעצמתו ובטיבו המשוערים — היה מצב כוחותינו עלול להריות לא-נוח.

האויב לא הפעיל נגד יחידותינו ששנו בשטח ההערכות את יחידותיו. הוא שבפלוגה (מרחק 2 ק"מ משם) ושבעיר-סנאידן (מרחק 3 ק"מ). פן לא הפעיל האויב אפילו אש — לא שטחות מסלול ולא תלות מסלול — נגד כוחותינו שבואדי.

אולם אין בכל אלה כדי לשנות את המסקנה, ששהייה בשעות 172330—180430, בשטח הערכות כה קרוב ליעד, היתה ארוכה מדי והיה בה סיכון רב.

ה. רגלים ושריון — קצב-תנועתם שונה.

בשהייה היה כורח: הכשרת הוואדי למעבר כלי-רכב. אולם גם אם לא היה גדוד ה„קומנדו“ נתקע שם, הלוא היה נאלץ להתעכב בשטח ההערכות, כדי לחכות לפלוגה המצורפת, אשר נעה רגלית בנפרד — או לפעול בלעדיה. זה בגלל תיאום זמנים לא מדויק בתנועת שתי היחידות להעריכות. שכן, אף כי דרכה של הפלוגה היתה קצרה בשני ק"מ מדרכו של גדוד ה„קומנדו“ נזדקקה הפלוגה לזמן רב יותר בתנועתה (חצי שעה לפחות).

נבית, בעצמת פלוגה, אך הם תוקפים אותו מקום
בכוח גדוד).

ברי כי התקפת נגד צפויה היתה גם לכוח שיחזיק
בכרתיה לאחר כיבושה. אף על-פי-כן לא נערך תכ-
נון מוקדם לשלב ההתבססות ולא ניתנה פקודה
לשלב זה כחלק מפקודת ההתקפה.

גדוד ה"קומנדו" קיבל את תפקיד הכיבוש בלבד.
הוא לא ראה את ההתבססות כחלק בלתי נפרד של
משימתו. פלוגת הרגלים המצורפת אליו לא קיבלה
ממנו, איפוא, כל הוראות או הנחיות בענין חיוני זה.
את אלה צריכה היתה לקבל, לכאורה, ממטה גדודה;
אך הלז היה רחוק מקומם המעשה ולא הוא שתכנן את
הפעולה. אילו הוא היה המתכנן אותה — ולו גם את
שלב ההתבססות בלבד — היה בכך, ודאי, כדי להקל
על מפקד פלוגה ג' את ביצוע תפקידו.

סיכום אבידותיו ברכב של גדוד ה"קומנדו"

- 1 חצי-זחל עלה על מוקש בג'וסי, ג'יפ
 - 1 "נתקע" בשדה התעופה,
 - 1 "קופסה" התהפכה בירידה מביש פלוגה-כרתיה,
 - 1 חצי-זחל נתקע בואדי דרומית לכרתיה.
 - 1 "קופסה" בואדי דרומית לכרתיה.
 - 2 חצי-זחלים נתקעו על סלעים בכפר.
- סה"כ:
- 1 ג'יפ,
 - 2 קופסאות,
 - 4 חצי-זחלים.

(ב) איחור בפתיחת ההתקפה גזל זמן שנועד להתבססות

ע"י הפיגור בהתקפה, בשל מכשול הוואדי, נגרם ממילא איחור בהתבססות. אך נראה, שאילו היה נאמץ בפקודת המבצע: "פלוגת הרגלים תתבסס עד עליית האור" — היה ודאי גדוד ה"קומנדו" מקבל על עצמו את הקושי הנוסף שבהתקפה באותם כלי רכב מועטים אשר הספיקו לעבור את הוואדי בתחילה.

האיחור הבלתי-צפוי בפתיחת ההתקפה לא השאיר בידי פלוגה ג' שהות רבה למקם כראוי את תותח ה"ג"ט שלה. כן לא הספיקה להניח מוקשיה (נגד רכב ונגד אדם). ויתכן מאוד שלא היתה מספיקה אפילו להתחפר כראוי — בדומה למה שקרה במשלט עבדים — אלמלא נעזרה בעמדות המוכנות שהשאירו אחריהם אנשי האויב שהגנו על הכפר.

(ג) ושוב: "זעזע חוסכת דם".

המ"פ הציב שתי מחלקות, הראשונה והשלישית, סמוך לתואי החיוני של כרתיה — התל — ואילו המחלקה השניה סגרה את המערך מאחור.

העובדה שהשטח שלפני המחלקות היה שטח פתוח נתנה אפשרות — כל זמן שהקרב התנהל לאורו של יום — לפיזור גדול יותר של הכוח ולרוח גדול בין מחלקה למחלקה, שאי אפשר היה להמנע מהם, בגלל מיעוט הכוח במקום. מיד לאחר שהוקצו הקטעים למחלקות החלו האנשים להתחפר.

אנשי הפלוגה לא הסתפקו בעמדות שהוריש להם האויב ועל אף עיפותם, עמלו בשיפור העמדות. בהתאמתן לכלים, בבניית מחפורות לתחמושת ובהקמת עמדות משנה.

הם היו מנוסים בהפגזות ולמדו יפה את ערכה של התחפרות. איש לא היה צריך להמריצם, על-כן, להתחפר ולשפר את עמדותיהם. תודות לכך היה מועט מספרם של הנפגעים בקרב ההגנה — הרוג אחד ושמונה פצועים.

(ד) הנעת התד"ל בהקדם — חיוניות להתבססות

בשעה שהמחלקות כבר עסקו בהתחפרות בקטעים שהוקצו להן נכנסה לכרתיה תובלת הדרג הלוחם. היא הגיעה במהירות הדות לדרך החדשה שנפתחה כתוצאה מכיבושה של חתה.

אכן בהגנה מיידית נודעת חשיבות ראשונה במעלה לבואו בהקדם של התד"ל אל היעד ולפיזורם המידי לעמדות של האספקה, הציד והתחמושת.

התד"ל הביא עמו מן הנשק המסיע שבגדוד: 2 מנ"טים, תותח 12.7 מ"מ, 2 מק"בים, 2 מרגמות 81 מ"מ תחמושת מזון ומים, לא באו עמו אמצעי קשר, אשר המחסור בהם הורגש בחטיבה כולה, והפלוגה נשארה ללא אמצעי קשר מספיקים.

(ה) אספקה ותחמושת ראוי לפזר לעמדות.

התחמושת והאספקה שהובאו בתובלת-דרג-לוחם לא פוזרו לעמדות מיד לאחר הגיען. פיזור כזה בזמן המוגבל שנותר עד להתקפות-הנגד המשוערות של האויב היה מן הדברים הנחוצים, שכן בתוך ההתקפה עצמה קשה המלאכה פייכמה. ואכן בהגנת כרתיה העובדה שהתחמושת לא פוזרה במועדה הכבידה על הרצים, שהפכו גם לספקי-תחמושת. אלה נאלצו לחרף נפשם בריצה חוזרת, נשנית ונשלשת, מהעמדות אל המטה וחזרה, כדי למלא את המחסור בתחמושת

(ו) גדרשת התאמה בין גודל הכוח לבין גודל המשימה.

הפלוגה הנוספת שהמ"פ קיווה שתגיע סמוך להתבססותו לא יכלה לבוא. כתוצאה מכך נאלץ המ"פ לקיים את פריסת פלוגתו על-פני שטח שקו-היקפו היה כארבעה ק"מ. על-כן לא היתה לו אפשרות לרכז עתודה לצורך סתימת פרצות והנחתת מכות נגד; וכן פחתה עקב כך צפיפות אש המגינים. אף לריכוזם תחת משמר של הערבים שנשארו בכפר לא נותר בידו כוח פנוי — דבר שהיה עשוי לגרום להפתעות בלתי נעימות למגינים.

ז. מיקום הנשק קובע את לצירו.

לרשות המ"פ עמדו כנשק נ"ט, שני מנ"טים (פיאטים) ותותח 20 מ"מ — וזאת, כאמור, לקו-היקף של 4 ק"מ. לאויב היו דרכי-גישה אפשריות רבות. על-כן ביקש המ"פ להציב את התותח במקום שישלוט על רבות ככל האפשר מן הללו. כלומר: בסביבות התל. לעומת זאת עלול היה מקום זה, הבולט שבכפר, למשוך את מרבית אישיו של האויב להיותו נוח לציון. נוסף לזה, מחמת האיחור בהתבססות, לא הוצב התותח כראוי. הצבתו במקום נכונה, שבגללו נתהווה שטח מת קרוב שנשתרע למאות מטרים ממנו, היא שגרמה, בשעת ההתקפה, להוצאתו מכלל פעולה לכמה זמן, בשל הצורך בשינוי עמדה.

את שני המנ"טים שהיו ברשותו הציב המ"פ מול כביש פלוגה — עירק-טואיד, מתוך הנחה שכלי-רכב אויבים ינועו דוקא על אכביש וסיבתו, הנחה זו הופרכה בקרב. בו הוכח מחדש כי מציאותו של כביש אין פירושו שישתמשו דוקא בו כציר. ואמנם תוך כדי התקפת האויב הועתק אחד המנ"טים למקום הנכון. המקומות שנבחרו למק"בים באגפי המחלקות היו כאלה, שאיפשרו להם שליטה באש על מקום ההערכות של האויב, על דרכי-הגישה שלו ועל עמדות ההסתערות הצפויות שלו.

ואילו המרגמות אשר הוצבו מדרום לתל, מקום שאיפשר להן מתן אש-סכנת לעברה של פלוגה, לא היו עשירות — בשל הטווח המינימלי שלהן (300 מ) — למלא את תפקידן בבלימת ההסתערות בשלב האחרון שלה. בסמוך לעמדותינן, אלמלא נשברה הסתערות זאת עוד קודם לכן.

(ח) ג' צרכים לנשק מסייע: הצבת נכונה, צות מאומן ונועז, בקרית-אש ראווה לשמה.

מכלי הנשק שהופעלו בכרתיה הצטיינו במיוחד הבאזה והמנ"ט — ובזכותם בעיקר, הובס האויב.

הבאזה פעלה ללא-מעצור, שלטה על טוח רחוק והנחיתה אש מדויקת בעצמה רבה. על כן קצרה היא, יותר מכל נשק אחר, באנשי האויב שנעו בעקבות הטנקים והמשוריינים, ונטלה מהם את האפשרות להתקדם בקצב המתאים לקצב התקדמותם של כלי-הרכב. למעשה היא-היא שבלמה את ההתקפה הראשונה של האויב.

ואילו בלימת ההתקפה השנייה, באה הדות לכלי האחר שהזכרנו — ה"פיאט". צות הפיאט, זה אשר זחל מול הטנק הקדמי של האויב, ופגע בו מטוח 40 מטר בעת שעמד לפרוץ לכפר, הוא הוא אשר במעשהו שינה את פני הקרב. שכן אף כי התוצאה הממשית של פעולת הפיאט (הוצאת טנק אחד מכלל שימוש) היתה קטנה, הביאה בעקבותיה נסיגה מבר-הלח של האויב ובכך שמה קץ להתקפתו השנייה.

לעומת זה הכזיבו שני כלי-נשק אחרים בקרב זה: התותח בן ה-20 מ"מ והמפגמות בנות 81 המ"מ. התותח הכזיב בגלל מיקומו הבלתי-נכון ובגלל חוסר האפשרות להנמכת קנהו: במקום הגבוה בו הוצב, גמעה ממנו אפשרות הפעלתו לטוח תכליתי, ואילו בטוח הגדול לא חדרו לשריון הקליעים, אשר אמנם פגעו בו. עשרות יס לזכור שחלק מכלי-השריון של האויב היו מעיקרם בלתי-חדירים לקליעי תותח עתידים.

המרגמות הכזיבו — בגלל בקרת-אש לא טובה.

ט) קשיי תיאום — פתח לחולשה.

בעמדה בפני התקפות-הנגד של האויב נמצאה הפלוגה מבודדת למעשה ולא ניתן לה לקיים תיאום עם כוחות שכנים. וזה בשל הסיבות דלקמן:

(1) מפאת עומס התפקידים ומיעוט הכוחות ודלדולם ב"עשרת ימי הקרבות" — לא ניתן היה לחטיבה להטיל על גדוד יותר מאשר משימה אחת. כך קרה שבגזרת חתה — כרתיה הופעלו חלקי-הם של שלושה גדודים (גדוד ה"קומנדו" לכיבוש כרתיה; פלוגה מגדוד שלוש — להחזקה בה; שתי מחלקות מגדוד שנים — לחסימה לכיוון פלוגה ועירק-טואיד; ופלוגה מגדוד שנים — לכיבוש חתה). ברור שעובדה זאת יצרה קשיים בצינורות פיקוד ובתיאום בין יחידות שכנות בשעת כיבוש כרתיה, ההתבססות בה ובהגנה עליה.

(2) מפאת מחסור באמצעי קשר ובגלל פעולתו הבלתי תקינה של המכשיר האחד שהיה בידי הפלוגה — לא ניתן היה לקיים קשר בין הפלוגה לבין מפקד דת הגדוד, הכוחות השכנים והתותחנים.

מפקדי הסלקות בפלוגה וסמליהם

3) לשיתוף פעולה ממשי עם חיל-התותחנים לא ניתן היה להגיע גם משום כך שהסוללה אשר צריכה היתה להגיע לחתה לא הגיעה.

י) אבות הגנה נמישה : עומק, עתודה, שליטה.

ההגנה ל"עומק" לא תוכננה מראש ולא נמסרו למחלקות הוראות לתכנון עומדות שני. אבל בתוך הקרב עצמו, בשעה שהיה חשש לפריצת האויב לכפר, תכנן המ"פ קו מעין זה בסביבות השטח החירי. ני קצין החבלה הגדודי עם חבלניו וכמה אנשי מטה, אשר היוו את "העתודה" החלו בהקמת הקו.

אילו היו נכנסים לקרב גורמים נוספים כמו צות קרב מגדוד ה"קומנדור", או פלוגת רגלים נוספת, ניתן היה לבצע התקפת-נגד, שהיתה שוברת את האויב וגורמת לו אבידות גדולות יותר. שימוש אחר בזחלים יכול היה להיות הוצאת פצועים והעברתם לעורף (לחתה ולג'יסיר) — וכן שמירה על מגע עם מקומות אלה.

שליטת המפקד היתה כרוכה בקשיים מיוחדים בגלל חוסר קשר תקין בינו לבין יחידות המשנה העיקריות. ואף-על-פי-כן ידעה הפלוגה, שכבר נתנסתה בהדיפת התקפות נגד של כוחות עדיפים (ג'וליס 10.7), לנצור את אישה — ובאה על שכרה.

עמדת התצפית של המ"פ היתה על התל, סמוך למפקדת הפלוגה, שהיתה במדרון האחורי של אותו תל. דבר זה נתן אפשרות תצפית טובה לעבר השטח בו נע ותקף האויב. יחד-עם-זה משך התל את מרבית אישור של האויב והתנועה ממנו ואילו היתה קשה כנגד חסרון זה, היה למוצב הפיקוד הפלוגתי יתרון

נוסף : קרבתו למרבית כלי-הנשק המסייע של הפלוגה (התותח, אחת הבאזות, כיתת מרגמות). היה בכך משום משקל-שכנגד להעדרם של אמצעי-קשר (טלפון ואלחוט). דוגמה לכך הגילוי שגילה המ"פ בעיי צומו של הקרב כי בקר אש המרגמות נמצא בעמדה הנוחה לעצמו יותר משהיתה נוחה לבקרת האש.

עיקר השליטה נתבצע באמצעות רצים, אשר גילו מידה רבה של עוז ומסירות.

הרצים יכלו לפתור חלקית את בעית הקשר הפנימי, אך לא את זו של הקשר עם החוץ. מכשיר הקשר שהתקלקל הבלים מחדש את הצורך בהקצאת אמצעי-קשר משניים — מכשיר נוסף, או קו טלפון ואולי גם קשר על פני השטח, באמצעות כלי-רכב משורי-ינים (שאליו נשארו בכפר היו יכולים לקיים את הקשר עם חתה, לדוגמה).

יא) אף בהגנה — עווריות כמוהו כנשק.

הבידודות, חוסר הסיוע של רמה גבוהה יותר וניתוק הקשר לא היה בהם כדי להפחית במשהו את עווריותם של הלוחמים. נראה הדבר שעווריות זה רכשו כתוצאה מהתחשלות בקרבות בעבר. כן עמדו לנגד עיניהם דוגמאות עמידה של שאר פלוגות גדודם בקרבות הגנה בנגבה (2.6 ו-12.7), בג'און (14.7) ובבית-דראס (7/8.7). בכרתייה הובלטה פעם נוספת חשיבותם בהגנה של עווריות, ותקיפות — עד האיש ועד הכדור האחרון.

מפקד הפלוגה ידע לסייע לבצרון רוח אנשיו ע"י כך שהעביר ידיעות מעודדות, בתוך הקרב. מקור עידוד אחר היתה דוגמאת האישית של המפקד, בגלל השליטה הקשה והתגלה ביתר שאת ערכם של מפקדי-המשנה, שהאחריות אשר נפלה על שכמם — כתוצאה מהפיקוד ומחוסר הקשר הפנימי — היתה גדולה מתמיד.

דוגמאות לכך יכולים לשמש מפקד צות התותחנים ס פ י נ ק ל ש ט י ו ומפקד צות הפיאט ר ו ו. הטוראים אף-הם לא נפלו ממפקדיהם בנסיגותם. כדוגמה נזכיר את ספק התחמושת י ח ז ק א ל. בזכר-תם של אלה ובזכות עמידתם האיתנה של כלל אנשי הפלוגה נהדפו התקפות הנגד של האויב.

יב) ניתוק הרגלים מהשריון — תנאי להדיפת התקפה משולבת.

ההתקפה הראשונה נהדפה ע"י הנחתת אש בטוח 500 מ' שניתקה את הרגלים של האויב מן השריון. אש זו לא היתה משולבת כראוי וחסרה בה אש-מגן של תותחים — ואף על-פי-כן עשתה את שלה. היא

המוחלפים והמחליפים. ההחלפה נעשתה בחוסר־סדר, בגלל חוסר הנסיון בשטח זה באותה שעה.

לא נעשה כל סיור מכין ע"י היחידה המחליפה. כתוצאה מכך הקשתה החשכה על ביצוע ההחלפה. כן הקשה על ההחלפה הזלזול בה אשר גילו הותיקים במקום — כתוצאה ממתחויות, משכרון והצלחה ומ־בטחון היתר מפוגה — דבר אשר עלול היה לההפך למכשלה. אילו היה האויב מכון לזמן זה התקפה נוספת.

•••

ניתן לומר כי קרב כרתיה נסתיים בהצלחה; אך אין לשכוח את הטעויות — בתכנון, בניהול ובביצוע. הן מצדנו והן מצד האויב. דוקא משום כך יש בו, אולי מן המאלף.

נראה הדבר שעלידי לימוד הטעויות שחלו בקרב זה — פחתו הטעויות בקרבות הבאים.

שכן תוך כדי חתירה למציאת פתרונות נכונים יותר, נמצא פתרון לפריצת הדרך לגנב עלידי חיסול הרצועה המצרית למן מגדל במערב ועד לבית־גוברין במזרח. בפעולה מתואמת של כוחות גדולים מצפון ומדרום. במימוש של דבר זה הוחל בשלב הבא של המערכה עם המצרים — במבצע „עשר־המכות“ („יואב“).

כוונה בעיקר אל הרגלים, כדי לנתקם מעל השריון ולגרום לו אבידות. אבל היה בה גם כדי להצר במעט את תנועת השריון אשר נאלץ לסגור את אשנביו ולהקטין את אפשרויות התצפית שלו. הכלים העיקריים שביצעו את הדבר היו המק"בים. אותו רגע אשר לו חיכו המגינים בשוחותיהם, הרגע בו יפעילו, נוסף על רוביהם ומקלעיהם, את נשקם קצר־הטוח: תת־המקלעים, רימונים וכידונים — פשוט לא הגיע. אילו היה מגיע, אין כל ספק שהאויב הפורץ היה נתקל בהתנגדות עד הסוף.

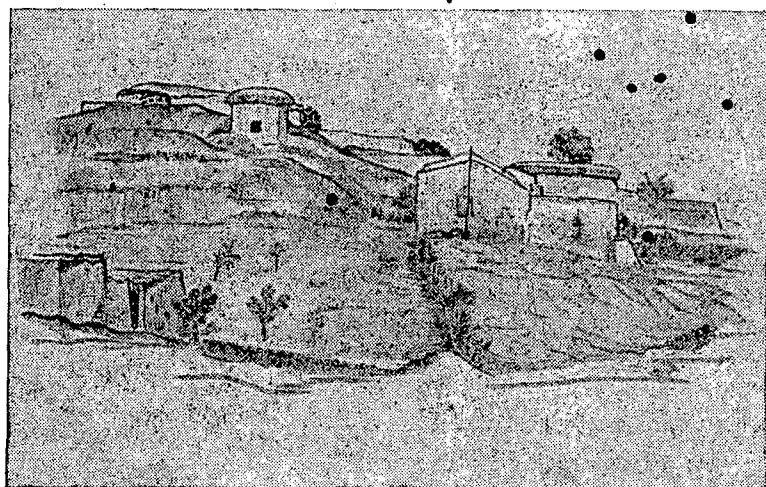
(ג) מאוחר־מדי, לא כראוי וללא־תיאום.

לכך שאותו רגע לא הגיע לעולם סייעו כמה פגמים בהתקפות הנגד של האויב. את אלה ניתן אולי לסכם בשלוש הנקודות הבאות:

- המצרים איחרו בפתיחת התקפת הנגד שלהם.
- אישם המסייעת הופעלה לא נגד המערך העיקרי של כוחותינו; ואף זו הופסקה ברוח־זמן רב מדי לפני ההסתערות.
- תנועת הרגלים והשריון לא היתה מתואמת.

(ד) החלפת יחידות בקו — מבצע.

החלפתה בקו של פלוגה ג' מגדוד שלוש ע"י פלוגה אחרת מאותו גדוד בוצעה בלילה, כדי לקיים סודיות ולאפשר מכסימום של בטחון לכוחות

עמדת התצפית בכרתיה